RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

NAJOBSZERNIEJSZE CZASOPISMO FACHOWE W POLSCE

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET (WEEKLY) LE MARCHÉ DES MÉTAUX ET DES MACHINES (HEBDOMADAIRE)

DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT (WOCHENFACHBLATT)

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA" ORAZ „POSTĘPY W PRZEMYŚLE"

PRZEDPŁATA: Kwartalnie 4½ zł. Dla Gdańska 4½ guld. Dla Niemiec 4½ mk. Dla Ameryki 1 dol. kwart.

Pozostałe warunki zamieszczone są na III. stronie okładki.

Poznań, 5 września 1927

REDAKCJA i ADMINISTRACJA
POZNAŃ, WIELKA 10 - TEL. 2277

SUBSCRIPTION RATES: For 3 months (England) . . . sh 5
" " " (Germany) Gmks. 4.50
" " " (U. S. A.) . Dol. 1.—

ADVERSTISING-RATES:
Full page zł. 100.— Half a page zł. 60.— One fourth of a page zł 35.— One eighth of a page zł. 20.— One sixteenth of a page 10.— Advertisements on Cover plus additional fee. Advertisements from abroad will be calculated according to special rates.
In special editions the rates are different.

Nr. 35. Poznań — Lwów Rok VII.

W obliczu VII Targów Wschodnich...

Targi Wschodnie we Lwowie uroczyście otworzyły swe podwoje w niedzielę, dnia 4 września. Data ta niechaj będzie symbolem zakończenia ciężkiego okresu letniego, obfitującego w rozliczne trudności tak dla państwa, jak i życia gospodarczego.

Żywimy nadzieję że odtąd będziemy świadkami nowego etapu natężenia procesu gospodarczego Polski. Jesteśmy zatem u progu nowego radosnego pędu i rozkwitu gospodarczego kraju.

VII Targom Wschodnim przypada zaszczytna rola zainaugurowania nowych kierunków rozwoju gospodarczego. Jesteśmy pewni, że VII Targi Wschodnie całkowicie spełnią swe zadania. A stoją przed olbrzymiemi zadaniami.

Są one dwojakiej natury. Na pierwszem miejscu kroczy propaganda w kierunku rozwijania pojemności wewnętrznego rynku zbytu. Kwestja rozwijania pojemności wewnętrznego rynku zbytu łączy się ściśle z wewnętrzną polityką gospodarczą państwa.

A naczelnem zadaniem wewnętrznej polityki gospodarczej państwa jest znowu rozszerzenie wewnętrznego rynku zbytu. Dotychczasowy niedorozwój konsumcji nie pozwala na usunięcie kompresji w produkcji przemysłowej. Stąd przemysł zainaugurował popieranie rolnictwa, jako największego konsumenta krajowego.

Prace, na które Bank Gospodarstwa Krajowego rozpisał konkurs, wysunęły na forum opinji publicznej kwestję: Polska agrarna czy przemysłowa. Jedni z autorów silnie podkreślali znaczenie rolnictwa w gospodarstwie narodowem Polski, domagając się jak najwydatniejszego popierania rolnictwa. Natomiast Dr. F. Zweig w swej pracy podniósł konieczność rozwoju przemysłowego.

Dyskusja, rozwijająca się na powyższy temat, uwypukliła rażący brak harmonji w traktowaniu potrzeb polityki gospodarczej Państwa Polskiego. Jedni akcentowali konieczność rozwoju przemysłowego Polski. Twierdzili, że jedynie rozwój przemysłowy jest zdolen zapewnić trwałą intensyfikację rolnictwa. Jedynie intensyfikacja rolnictwa może rolnictwu dać wyższe ceny na produkty rolnicze. Jest w tem dużo słuszności.

Jednak drudzy opowiadają się za intensyfikacją rolnictwa drogą zwiększania eksportu i wyzyskania konjunktur światowych, twierdząc, że tylko w ten sposób rolnictwo zwiększy swój dochód. Ten zwiększony dochód rolnictwa zkolei ma dać rolnictwu większy kapitał do ręki, któryby przyczynił się do większej dyspozycji kapitałowej, przeznaczonej do kupna ruchomego kapitału realnego w postaci produktów przemysłowych. Zapatrywanie to jest także niepozbawione słuszności.

Jednakże zwolennicy rozwoju przemysłowego wskazują na niebezpieczeństwo dla kraju, którego rolnictwo opieraćby się chciało na konjunkturach eksportowych. Mówią oni, że tylko pojemny rynek wewnętrzny może zapewnić rolnictwu trwałą intensyfikację. A pojemny rynek wewnętrzny stwarza tylko rozwój przemysłowy.

Oba poglądy, jak już stwierdziliśmy, nie są pozbawione słuszności. Oba poglądy mogłyby rywalizować rzeczywiście między sobą, jeżeliby chodziło o organizm gospodarczy normalny.

W Polsce natomiast sprawa ta nie da się sprowadzić tylko do zagadnienia: państwo rolnicze lub przemysłowe.

W Polsce, skutkiem niedorozwoju gospodarczego, zjawia się trzeci czynnik: brak komunikacji i brak równomiernej sieci miejskiej.

Uważamy, że odciągnięcie wielkiej części masy rolniczej, której pełnej zdolności produkcyjnej wyzyskać nie można, ze wsi do miast, spowoduje znakomite rozszerzenie wewnętrznego rynku zbytu i na produkty rolnicze i na produkty przemysłowe.

W tej więc sytuacji *twierdzimy stanowczo, że rozwój komunikacyj i urbanizacji rolnictwa i przemysłu będzie jedynym celowym czynnikiem wzrostu rynku wewnętrznego.*

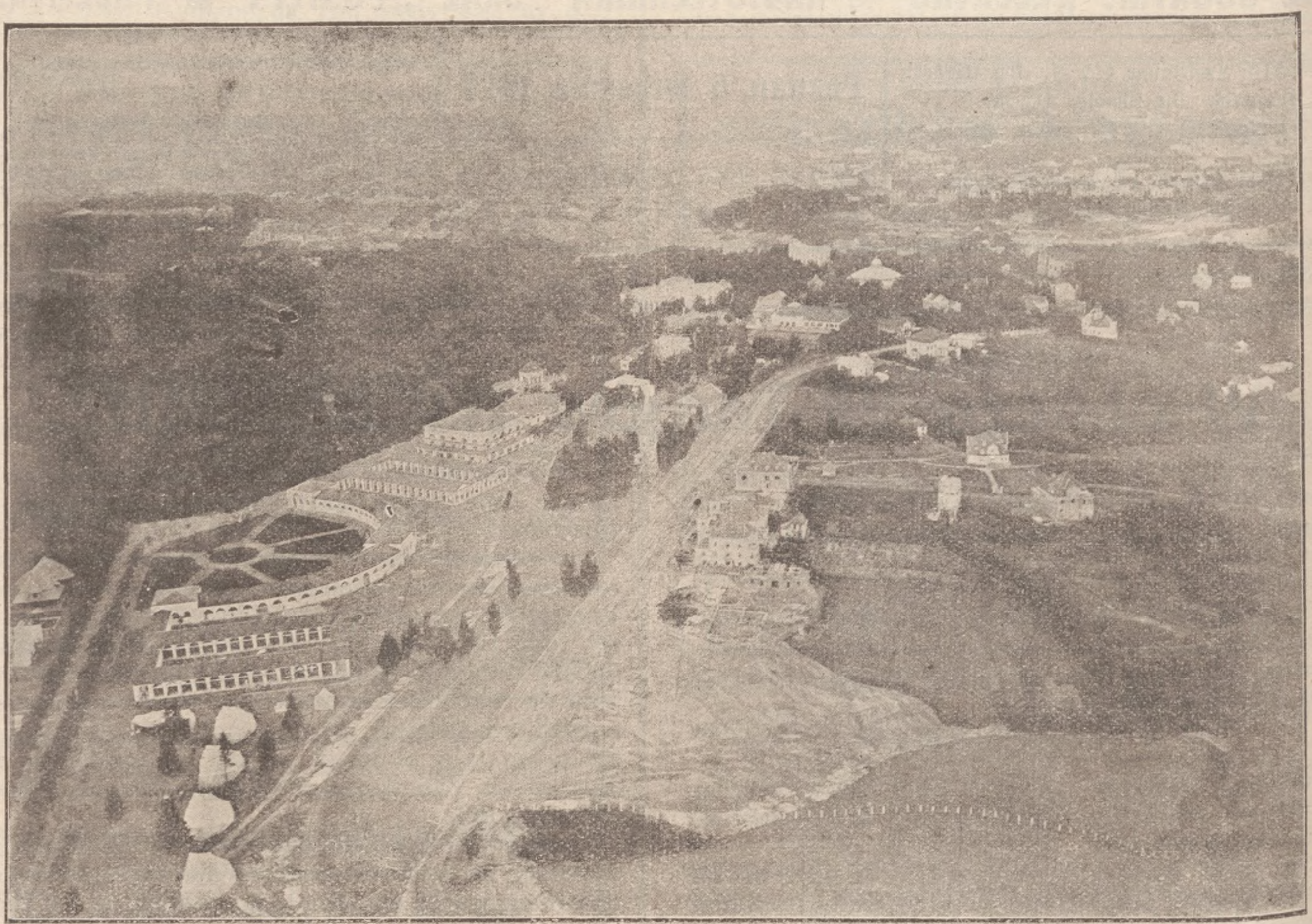
Siódme Targi Wschodnie są powołane do zwrócenia uwagi miarodajnym czynnikom na konieczność

prowadzenia odpowiedniej polityki gospodarczej wewnętrznej.

Na zewnątrz zaś Targi Wschodnie z racji swego położenia i powołania są predestynowane do odegrania poważnej roli w ustaleniu kierunków naszej zagranicznej ekspansji handlowej. Twierdzimy z całą stanowczością, że Targi Wschodnie są drogowskazem kierunków handlu zagranicznego Polski.

Właśnie Bliski, Średni i Daleki Wschód są najgłówniejszemi rynkami, o które wszystkie państwa przemysłowe świata się ubiegają. Zaprzątanie sobie gony, konstrukcje żelazne, instalacje: elektryfikacyjne, cukrownicze, gorzelnicze, irrygacyjne i t. p.

W dalszym ciągu eksportować możemy tkaniny wełniane i bawełniane, aksamity, jedwab sztuczny, kołdry, serwety, firanki, konfekcję, galanterję, wyroby z żelaza i innych metali, jak: topory, piły, gwoździe, rury, łopaty, kosy, sierpy i t. d., sprzęty kuchenne, naczynia emaljowane, lampy i cylindry do lamp naftowych, różne wyroby szklane, cement, przybory elektrotechniczne, łóżka żelazne, meble gięte i cały szereg innych artykułów.

Widok z samolotów na główny teren placu wystawowego Targów Wschodnich.

uwagi innemi rynkami może nas pozbawić jasnego poglądu na nasze zadania ekspansji gospodarczej, może nas pozbawić celowej polityki handlowej.

W 20 wieku najbardziej drażliwą stała się kwestja surowców i rynków zbytu. Dotychczasowi producenci dążą do przerabiania własnych surowców. Tak Ameryka, która produkuje 70% bawełny na świecie, odstępuje zaledwie 35% swej produkcji przemysłowi państw obcych. Anglja zaś zmonopolizowała produkcję wełny w swoich kolonjach w ręku własnem.

Jeżeli chodzi o eksport naszych fabrykatów i półfabrykatów, natenczas znowu tylko rynki Wschodu mogą być naszymi odbiorcami.

W eksport z Polski wchodzą w rachubę przedewszystkim maszyny rolnicze, szyny, parowozy, wa-

Siódmym Targom Wschodnim we Lwowie przypadła zaszczytna rola zainicjowania planowego handlu ze Wschodem.

Żywimy nadzieję, że Targi Wschodnie, w interesie państwa i własnym, zwrócą całą swą energję w kierunku nawiązania nici ze Wschodem. Niechaj będą promotorem energicznej polityki ekspansji gospodarczej Polski na Wschodzie.

Natomiast w wewnętrznem życiu gospodarczem Polski VII Targi Wschodnie niechaj zapoczątkują nowy okres rozwoju polskiej myśli gospodarczej i polskiego „Czynu".

„Czas uderzyć w czynów stal!"

Alfred Lorenczewski.

VII Targi Wschodnie —

to rozwój naszej myśli i naszego czynu Odrodzenia gospodarczego.

Otwarcie Targów Wschodnich i Wystawy Kolejowej.

Na otwarcie Targów Wschodnich przybyli do Lwowa z ramienia Rządu pp. Min. Przem. i Handlu Kwiatkowski oraz Komunikacji Romocki. W towarzystwie p. min. Kwiatkowskiego znajdował się szef sekretarjatu ministra p. Peche, dyrektor departamentu Kożuchowski, zastępca dyrektora departamentu handlowego naczelnik Sadowski, dyrektor Państwowego Instytutu Eksportowego przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu Turski, radca ministerjalny Jackowski i radca ministerjalny Drozdowski, zaś w towarzystwie p. ministra Komunikacji Romockiego — radca ministerjalny Dolanowski. Przybył również dyrektor departamentu Min. Skarbu Starzyński i radca handlowy poselstwa angielskiego w Warszawie Kimens.

W imieniu Rady Nadzorczej Targów Wschodnich powitał przedstawicieli Rządu oraz gości inż. Żardecki. Zkolei imieniem Komisarjatu miasta Lwowa przemówił zastępca komisarza p. prof. Matakiewicz, a imieniem Izby Handlowej i Przemysłowej przemawiał wiceprezydent Izby dr. Rucker.

Przemówienie ministra Kwiatkowskiego.

Następnie zabrał głos p. minister Przemysłu i Handlu, inż. Kwiatkowski, który m. in. powiedział: „Lwów, a z nim cała Polska święci dziś uroczystość otwarcia 7-mych Targów Wschodnich. Jest to dość długi okres lat, by obalić i zniweczyć każde przedsięwzięcie sztuczne, nie oparte na zdrowych, mocnych podstawach. Tak jak w innych przejawach życia zbiorowego, tak i w zakresie zagadnień gospodarczych czynnik psychiczny nie może być lekceważony. Wiara w powodzenie stwarza inicjatywę. Inicjatywa — produkcję, produkcja szuka konsumenta. Jeżeli dziś mielibyśmy w jednym rzucie ogarnąć rok ubiegający, to musimy objektywnie stwierdzić, iż był to rok szybkiej konsolidacji stosunków gospodarczych w państwie mimo niezwykle ciężkich i trudnych warunków zewnętrznych. Był to rok, w którym obudziła się wiara we własne siły, we własną zdolność twórczą, zdolność przełamywania najcięższych oporów w dziedzinie gospodarczej, a działalność owiana tą wiarą przyniosła duże sukcesy. Są to przedewszystkiem zdobycze całego społeczeństwa, które w korzystnym momencie podjęło duże wysiłki na polu pracy gospodarczej, z wiarą we własne siły, ale stwierdzam to najdobitniej, ten pomyślny objaw postępu i rozwoju gospodarczego, osiąganego bez jakiejkolwiek obcej pomocy finansowej, nie uprawnia nas w niczem do beztroskiego spoglądania w przyszłość. Przeciwnie, jesteśmy obowiązani pamiętać zawsze, iż samo stworzenie dzisiejszej sytuacji musiało kosztować dużo pracy, wysiłków, ofiar, karności i cierpliwości. Konjunktury powojenne wciąż jeszcze są krótkotrwałe. Tylko całym wysiłkiem można ich okres na rynku wewnętrznym podtrzymać. Osiągnięte powodzenie niech się stanie tylko zachętą do dalszej realnej wytrwałej, codziennej pracy nad dalszą odbudową gospodarczą naszego państwa".

Przemówienie ministra Romockiego.

Zkolei pp. ministrowie udali się na otwarcie wystawy Polskich Kolei Państwowych. Przed pawilonem wystawowym kolei oczekiwał pp. ministrów komitet wystawy z prezesem Lwowskiej Dyrekcji Kolejowej Prachtel - Morawjewem, szpaler zaś utrzymywała kolejowa straż ogniowa. PP. ministrów powitał p. Prachtel - Morawjew, który poprosił p. ministra Komunikacji, by był łaskaw dokonać aktu otwarcia wystawy.

Tutaj zabrał głos p. minister Romocki, który m. i. powiedział:

„Przez ogrom kapitału włożonego w koleje polskie a wynoszącego około 5% całkowitego majątku narodowego, a więc majątku wszystkich obywateli, jak również przez zwartość organizacji, a wreszcie przez rozpowszechnienie ich pracy na całym terenie Rzeczypospolitej, koleje w Polsce są czołową i nie mającą porównania instytucją o charakterze gospodarczym; są pozatem odbiciem funkcji gospodarstwa narodowego i to odbiciem dokładniejszem, aniżeli gdzieindziej. Kolejom przypada rola konsumenta krajowej wytwórczości przemysłowej. Import towarów, potrzebnych kolejom, ogranicza się do ułamka procentu, czyli niemal w 100%. Polskie Koleje Państwowe są konsumentem przemysłu rodzimego, a rezultat jest tem jaskrawszy, iż solidność wykonania w zakresie taboru, jest wyższa, aniżeli sprowadzanego dawniej z zagranicy. Oprócz funkcyj gospodarczych Polskie Koleje Państwowe pełnią cały szereg innych. Od spraw żeglugi morskiej do pszczelnictwa, od nauk technicznych i laboratorjów do prac kulturalno - oświatowych P. K. P. występują z pomocą. Obraz tej działalności P. K. P. ujrzymy w wykresach i eksponatach dwojakiego rodzaju: działalność P. K. P. w szergu ostatnich lat, oraz działalność P. K. P. w porozumieniu z kolejami innych państw. Niech to będzie bodźcem dla ogromnej rodziny kolejarzy, ku prześcignięciu w każdym zakresie innych kolei Europy, z tem, ażebyśmy w 1929 roku w Poznaniu postęp najwyższy kolejnictwa polskiego skonstatować mogli".

Zwiedzanie wystawy.

Po przemówieniu p. ministra Romockiego orkiestra odegrała hymn narodowy, poczem pp. ministrowie oprowadzani przez p. Prachtla - Morawjewa i członków komitetu, zwiedzili pawilon P. K. P., interesując się wszystkiemi eksponatami, które zostały wykonane w warsztatach kolejowych. Zkolei goście zwiedzili wystawę parowozów i nowoczesnych wagonów kolejowych, wykonanych w fabrykach krajowych, a następnie dalsze pawilony, centralny, techniczny i ministerstwa robót publicznych oraz pawilon Banku Małopolskiego, gdzie mieści się wystawa, urządzona pod egidą krajowego patronatu rękodzieła i drobnego przemysłu. Po śniadaniu p. minister Kwiatkowski udał się na zjazd dziennikarzy i publicystów gospodarczych

Minister Kwiatkowski o najważniejszych zagadnieniach gospodarczych Polski.

Echa zjazdu dziennikarzy i publicystów gospodarczych.

W związku z odbywającemi się Targami Wschodniemi zwołano do Lwowa zjazd dziennikarzy i publicystów gospodarczych. Pierwsze posiedzenie wypełniło głównie przemówienie p. ministra Kwiatkowskiego, który m. in. powiedział:

Rozwój prasy gospodarczej jest jednym z najważniejszych czynników rozwoju kulturalnego narodu. Dotychczas jednak, niestety, prasa codzienna interesowała się raczej zagadnieniami, wchodzącemi w zakres innych dziedzin życia społecznego na

niekorzyść spraw gospodarczych. Usunięcie tych niedomagań leży w sferze kompetencji tych jednostek, które wzięły na siebie zaszczytny obowiązek dziennikarzy i publicystów ekonomicznych. Zadanie prasy gospodarczej, twórcze, możliwie na najszerszych podstawach, jest zadaniem pierwszorzędnej wagi. Następnie p. minister przeszedł do omówienia problematów, wobec których stoi obecnie Polska.

Problem emigracji polskiej.

W okresie przedwojennym mieliśmy bardzo poważną liczbę emigracji i mieliśmy ponadto wychodźtwo sezonowe. Pozostała do dzisiaj pewna niejednolitość w strukturze gospodarczej z czasów dawnej Polski. Dziś emigracja jest mniejsza. Nie mniej musimy wreszcie wyraźnie postawić ten problemat przed sobą i zapytać, czy Polska współczesna ma w dalszym ciągu eksportować najlepszy materjał ludzki. Sytuacja jest niezwykle trudna. Zdaje mi się, że do rozwiązania tego problemu można dojść tylko przez przebudowę obecnej struktury gospodarczej. Trzeba sobie powiedzieć, że właściwy punkt ciężkości spoczywa w rozwoju rolnictwa. Rozwój rolnictwa ma w Polsce jeszcze ogromne możliwości. Jeżeli stan obecny jest niezadowalający, to niewątpliwie szybkość postępu jest bardzo duża. Musimy stworzyć taką sytuację, aby równocześnie w sposób zdrowy i naturalny rozwijać produkcję przemysłową i rolną. Należy stworzyć w dziedzinie przemysłu naturalnego zdrowe jednostki produkcji, oparte o własne surowce. Powinniśmy utworzyć warunki dla napływu znacznych kapitałów do Polski. Idzie tu nie o taką lub inną pożyczkę zagraniczną, ale o postępowanie po linji, dającej możność ciągłego dopływu kapitału zagr.

Zagadnienie obrotu towarowego a wojna celna z Niemcami.

Drugim wielkim problemem jest zagadnienie obrotu towarowego. Polska przedwojenna była skazana prawie wyłącznie na obrót towarowy państw zaborczych. Po wojnie nastąpiła zmiana. Panowie znają wartość rynku rosyjskiego dla produkcji polskiej. Nie ulega wątpliwości, że niezwykle wielkie znaczenie posiada dla Polski obrót towarowy z Niemcami. Stoimy wobec dwóch ogromnych trudności. Rynek rosyjski konsumuje zaledwie ¼ części tego, co w imporcie konsumował przed wojną. Stoimy wobec dużych trudności w handlu z sąsiadem wschodnim, mimo to można stwierdzić wyraźnie, że dążymy do konwencyjnego uregulowania stosunków handlowych z Rosją i mimo wszystkie trudności musimy szukać możności uregulowania stosunków, któreby na płaszczyźnie ekonomicznej pozwoliło na dalszy rozwój stosunków gospodarczych z sąsiedniemi państwami. Jeżeli miałbym mówić o stosunkach z Niemcami, to miejmy prawo stwierdzić, że nikt trzeźwo, spokojnie i gospodarczo myślący nie może przypisać nam winy obecnych stosunków chronicznej wojny celnej z Niemcami. Posiadamy pełną świadomość, że sanacji gospodarczej poszczególnego państwa nie można doprowadzić do pomyślnego końca bez przywrócenia pokojowych gospodarczych stosunków w całej Europie. Rozsądnym programem współczesnej Polski musi być i jest odbudowa gospodarcza państwa. Odbudowa ta może racjonalnie się rozwijać tylko w normalnych pokojowych warunkach.

Następnie p. minister przytacza szereg liczb, które udowadniają, że przywóz z Niemiec do Polski przed wojną celną był prawie równy przyw. z

Widok na śródmieście miasta Lwowa z lotu ptaka.

Niemiec w czasie wojny celnej. Należy stwierdzić, że Polska poza stanem formalnym usiłowała utworzyć stan faktyczny zniesienia wojny celnej przez jej złagodzenie. Wtedy jednak nie osiągnęła zamierzonego rezultatu w stosunkach wzajemnych. To też jeżeli dzisiaj postanowiła wprowadzić w życie i wprowadzamy rozp. z roku 1924 o cłach maksymalnych, to nie można się zgodzić na zarzut zaostrzania wojny celnej, ani nawet na zarzut choćby zagrożenia zaostrzeniem. Reglamentacja towarów, wprowadzona w roku 1925 na skutek podjęcia wojny węglowej przez Niemcy, z natury rzeczy była pomyślana jako broń na krótki okres czasu. Polska wierzy jednak w szybkie porozumienie się z Niemcami, gdyż sam charakter obrotu towarowego raczej zmusza Polskę i Niemcy do współpracy gospodarczej.

Jak więc panowie widzą z powyższego, zagadnienie obrotu towarowego przedstawia w Polsce i dla Polski szczególne trudności. Jednak mimo to musimy stwierdzić, że zadanie to rozwiązujemy stopniowo, powoli, ale konsekwentnie i pomyślnie. Węgiel, żelazo, stal, drzewo — oto produkty, których wywozi się dzisiaj znacznie więcej, niż w okresie otwarcia zbytu na rynkach niemieckich. Mówiąc o rozwoju eksportu naszych towarów, zmuszony jestem zwrócić uwagę na morze.

Bezcenne usługi morza w życiu gospodarczem Polski.

Musimy wyraźnie sobie powiedzieć, że morze oddało nam bezcenne usługi. Stało się ono gospodarczym elementem, który pozwala nam na przetrzymanie wojny celnej z Niemcami. W roku 1927 mamy największy eksport od czasu istnienia Polski niepodległej. My morzu polskiemu musimy spłacić dług i musimy wszystkie siły państwowe i społeczne skierować do aktywnej działalności na tem wybrzeżu, które może być wielką styczną osmozy towarowej w Polsce. Jeżeli obserwujemy obrót towarowy z państwami, to jakkolwiek liczby obrotu towarowego są stosunkowo nikłe, to jednak znajdziemy nadzwyczajne zjawisko, a mianowicie, że od czasu wybuchu wojny celnej z Niemcami stosunki gospodarcze z innemi państwami rozwinęły się niebywale szybko. Szybkość wzrostu różnych pozycyj na rynkach szwajcarskim, angielskim, belgijskim, holenderskim, duńskim, włoskim, państw bałkańskich, a nawet państw bałtyckich, procentowo wyraża się bardzo poważnie. Następnie p. Minister zaznaczył, że stoi przed nami problem rozbudowy linji kolejowej. Przedewszystkiem ważne są linje, które łączą ośrodki produkcji z innemi miejscami a w szczególności z morzem. Można jednak stwierdzić, że znajdujemy się na drodze definitywnego rozwiązania tego problemu, co jest dowodem siły wewnętrznej narodu.

Zarówno zagadnienia ekonomiczne, jak i polityczne mogą być rozpatrywane pod różnemi kątami trzenia, rola stowarzyszenia dziennikarzy i publicy-

trzenia rola stowarzyszenia dziennikarzy i publicy-

stów gospodarczych jest równie wielka. Zadaniem naszem jest przebudowa mózgu naszego społeczeństwa, zadaniem naszem jest nauczyć je gospodarczo myśleć i stworzyć zainteresowanie dla problemów gospodarczych.

Merchandise Marks Act.

Pod koniec roku 1926 udało się rządowi angielskiemu, dzięki pomocy ze strony partji konserwatywnej przeprowadzić ustawę, regulującą używanie nazwy pochodzenia importowanych towarów zagranicznych. Ustawa ta przypisuje, że importowane towary, noszące nazwę miejscowości, nie istniejącej w odnośnym kraju lub nazwę międzynarodową lub też nazwę w obcym dla danego kraju wytwórczego języku, mogą być sprzedawane jedynie wtedy, jeżeli jest na nich podane miejsce pochodzenia. W razie przekroczenia tego przepisu „Merchandise Marks Bill" przewiduje ciężkie kary. Kontrola nad wykonaniem powyższej ustawy jest powierzona specjalnemu komitetowi, który w swej działalności nie jest odpowiedzialny wobec parlamentu. Merchandise Marks Bill stanowi więc niejako uzupełnienie celowej, pieniądzem rządowym finansowanej propagandy: „Buy British Goods." W ten sposób Anglja zamierza stworzyć w miejsce nieistniejącej taryfy protekcyjnej wał ochronny przeciw zbyt wybujałemu importowi towarów zagranicznych.

Należy zaznaczyć, że ogólny obowiązek zaopatrzenia wszelkich, do Anglji importowanych towarów w znak pochodzenia, który istnieje naprzykład w Stanach Zjednoczonych, nie został wprowadzony przez nową ustawę, stanowiącą właściwie uzupełnienie ustawy z roku 1887. Natomiast nowa ustawa upoważnia rząd do wprowadzenia obowiązku zaopatrzenia pewnych towarów w znak pochodzenia, przyczem jednak wnioski, wniesione przez zainteresowane związki przemysłowe, muszą być zbadane i zaakceptowane poprzednio przez komitet.

Przeciwnicy nowego bill'u, rekrutujący się z członków partji liberalnej oraz pracy, podnoszą, że przeprowadzenie nowych przepisów w praktyce przedstawia nieprzezwyciężone trudności, że jest niesposób zastosować bill przy imporcie towarów, składających się z surowców, pochodzących z różnych krajów. Zarzucają oni w dalszym ciągu ustawie, że nie uznaje ona towaru za „all british", jeżeli drobna nawet część jest pochodzenia zagranicznego, że przestrzeganie przepisów kosztuje wiele czasu i pieniędzy oraz daje się bardzo dotkliwie we znaki angielskiemu handlowi pośredniczącemu, odgrywającemu w życiu gospodarczem Anglji bardzo ważną rolę, wreszcie, że wobec niezależności komitetu, instytucji wykonawczej, od parlamentu, przeciwdziałanie ew. swawoli nadużyciu tegoż komitetu jest rzeczą niemożliwą.

W praktyce powyższe obawy okazały się zupełnie bezpodstawne; zato Merchandise Marks Act okazał się jako środek zupełnie celowy, utrudniający import to-

Gwarectwo „Hrabia Renard"

Kopalnie węgla i Zakłady Przemysłowe w Sosnowcu

Oddział: Walcownia rur i żelaza

Rury bez szwu czarne i ocynkowane ze stali Siemens - Martin, wyrabianej przez Towarzystwo Huta Bankowa.
Rury żelazne wyciągane na gorąco i zimno do rozmaitego użytku. Rury z kołnierzami stałemi i ruchomemi na przewody parowe, powietrzne, wodne i gazowe. — Rury gładkie i fasonowe do kotłów, parowozów, traktorów. — Rury Fielda, — Rury pompowe, zwyczajne i amerykańskie. — Rury wiertnicze. — Rury studzienne o grubych ściankach do przewodów hydraulicznych. — Rury posadzkowe.

1993

Rury spawane od (1/4" do 2") Rury spawane z mufami lub kołnierzami, nagwintowanemi na przewody gazowe. Mufy — Gwinty długie — Łuki. Żelazo ciągnione, okrągłe i sześciokątne. — Natychmiastowa dostawa rur normalnych wszelkich rozmiarów. — Termin dostawy rur specjalnych po porozumieniu. — Odlewy żelazne.

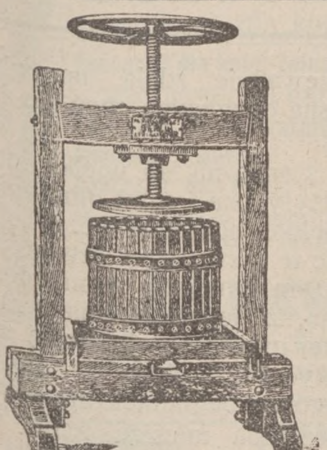
Składy:

w WARSZAWIE: ul. Żelazna nr. 59
Telefon nr. 58-88 (—) Telefon nr. 58-88
w POZNANIU: ul. Składowa nr. 4

SPECJALNOŚĆ: Rury o cienkich ściankach do cukrowni i aparatów dystylacyjnych. Wężownice wszelkich kształtów i wymiarów.

Przedstawiciele:
Inż. A. de Rosset, Warszawa, Foksal 11, lub Wilcza 29 a, tel. 272-56
Antoni Bernhard, Poznań, Wielkie Garbary 18, tel. 12-59
Antoni Bernhard, Łódź, Andrzeja 7, tel. 9-01
Inż. Zygmunt Mehl, Kraków, ul. Szewska nr. 16, tel. 47-88.
Juljan Bonk, Lwów, Biuro i skład ul. Kołłątaja Nr. 5, tel 12-80.
Inż. Jerzy Pobóg - Krasnodębski, Katowice, Młyńska 5, tel. 22-03.

4113 t

MASZYNY

do wytłaczania soku i wyrobu

WIN

owocowych

w 3 wielkościach

MODEL	Zawartość kosza	CENA złotych
M I.	3 ltr.	45,
M II	7 ltr.	60,—
M III.	18 ltr.	80,—

Roman Ciążyński

Poznań, Masztalarska 5a (narożnik Wronieckiej)

TELEFON 55-40 4325 P. K. O. 201-222

4045

Sieredzki & Szulc T. z o. p.

Centrala Maszyn i Narzędzi

Telef. 3450 **Poznań** ul. św. Marcina 43 **Telef. 3480**

Reprezentanci na Województwo Poznańskie:

Huty Bismarka w Hajdukach Wielkich (G. Śl.) — Stal szybkotnąca, narzędziowa, konstrukcyjna, maszynowa, kute części stalowe i surowiec żelaza.

„Cebeo", Centralne Biuro Sprzedaży Odlewów Ogrzewalnych; radjatory, rury żebrowe i łączniki do takowych

Tow. Akc. „Stąporków" w Stąporkowie: Surowiec odlewniczy, rury zlewowe i odlewy do celów kolejowych i przemysłowych.

S-ki Akc. Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki: obrabiarki do metalu i drzewa

Jan Rehne i Synowie, Będzin: łańcuchy techniczne i gospodarcze.

Polecają do natychmiastowej dostawy ze składu:

Obrabiarki do drzewa i metalu. Maszyny blacharskie. Nożyce i dziurkacze do blachy. Narzędzia pneumatyczne. Pilniki krajowe i zagraniczne. Wszelkie narzędzia. Łożyska kulkowe i samosmarujące oraz wszelkie części transmisyjne. Pasy skórzane i z sierści wielbłądziej. Tarcze i wyroby szmerglowe, krajowe i zagraniczne. Artykuły techniczne. Aparaty do spawania. Stal do różnych celów. Rury gazowe i kotłowe. Oryginalne szwajcarskie łączniki marki + G F +. Armatury i artykuły instalac.

warów, wytwarzanych również w Anglji. Obawy szczególnie niemieckich kół handlowych, że wprowadzenie w życie nowego bill'u stanowi dalsze utrudnienie eksportu niemieckich towarów do Anglji oraz odbije się bardzo ujemnie na zdolności eksportowej przemysłu niemieckiego w postaci obniżenia się zbytu produktów niemieckich w Anglji, ziściły się.

Pomyślne rezultaty, osiągnięte zapomocą tego bill'u, stanowiącego niejako typowo angielski środek protekcyjny, w różnych gałęziach produkcji dały ostatnio asumpt angielskiemu przemysłowi kapeluszniczemu do stawienia w komitecie wniosku o wprowadzenie znaku pochodzenia dla importowanych do Anglji wyrobów kapeluszniczych. Motywował on wniosek swój tem, że zdolność produkcyjna angielskiego przemysłu kapeluszniczego, zatrudniającego 10 tysięcy robotników a przedstawiającego wartość 10 miljonów funtów szterlingów, wynosząca obecnie kilka miljonów tuzinów kapeluszy, z łatwością może być podwojona bez poczynienia jakichkolwiek zmian w urządzeniu technicznem fabryk. Zadaniem przeto rządu jest zapewnić temu przemysłowi minimalną choć ochronę w postaci wprowadzenia dla odnośnych państw, eksportujących obowiązku umieszczenia na eksportowanych wyrobach znaku pochodzenia. Nie ulega kwestji, że wniosek ten zostanie przyjęty. Niemiecki przemysł kapeluszniczy, będący głównym dostawcą na rynku angielskim, spodziewa się już w najbliższej przyszłości zmniejszenia się eksportu artykułów tych do Anglji.

Komitet również nosi się z zamiarem wprowadzenia obowiązku podania kraju pochodzenia dla importowanych do Anglji jaj. Ponieważ większość rzeczoznawców oświadczyła się za wnioskiem, przeto i w tym wypadku należy liczyć się z rychłem wprowadzeniem ustawy w życie. Stąd też jakościowa normalizacja wywozu jaj staje się dla Polski kwestją bardzo piekącą.

Pozatem Merchandise Marks Bill w najbliższych dniach obowiązywać będzie dla następujących rodzajów towarów: papier krepowy, pendzle do golenia, różne wyroby ze stali i kutego żelaza, miód, rodzynki i koryntki, drut pleciony, wyroby z drutu, obuwie, armatury mosiężne do wodociągu, okucia do mebli, opony i dętki do rowerów, motocykli i samochodów etc.

„Merchandise Marks Act" ma na celu spełnienie w wolno - handlowej Anglji tych funkcyj, jakie spełnia ochrona celna we wszystkich prawie innych państwach. Trzeba więc zbadać handel zagraniczny Anglji, by stwierdzić, czy spełnił on swe zadanie. Otóż przy bliższem badaniu angielskieigu handlu międzynarodowego przekonamy się, że w ostatnich miesiącach nastąpiła bardzo znaczna poprawa w strukturze bilansu handlowego Anglji. Podczas gdy w styczniu 1927 r. stosunek wartości eksportu i reeksportu do importu przedstawiał się jak 56,5 : 100, w kwietniu r. b. nastąpiła już znaczna poprawa (stosunek wynosi 63,9 : 100). W maju wartość eksportu i reeksportu dochodzi już do 78,5% wartości ogólnego importu, zbliża się więc bardzo znacznie do poziomu przedwojennego.

W roku 1913 bowiem wartość przeciętnego miesięcznego przywozu wynosiła 64,1 miljonów funtów szterlingów. Natomiast wartość eksportu oraz reeksportu dochodziła w przecięciu do 52,9 miljonów funtów szterlingów, co stanowi 82,5 proc. wartości całego importu. Byłoby przesadą przypisać znaczną tę poprawę wyłącznie nowemu bill'owi; również jednakże nie da się zaprzeczyć, że jedną z zasadniczych przyczyn polepszenia się w Anglji konjunktury w dziedzinie handlu międzynarodowego jest właśnie „Merchandise Marks Act."

Dr. L. Zorjan.

Narody i Państwa przy wspólnym dyszlu gospodarczym..

(Na marginesie koncepcji ogólno-europ. Federacji Gospodarczej)

Zamiast się wciąż tłuc i czubić, czy nie lepiej stanąć przy wspólnym warsztacie pracy... Ogólnoeuropejska Wielka Wojna Gospodarcza zbliża się ku końcowi... Francja i Niemcy dały dobry początek... Francuska ruda ożeniona z niemieckim koksem... Jak luksemburski p. Emil Mayrisch wszystkich godzi sprawiedliwie... Czemu Francja nabywa dziś taniej maszyny niemieckie a znów Niemcy otrzymują tańszy surowiec francuski... Stanowczo lepsza słomiana zgoda, niż złoty proces lub zwycięska wojna...

Po Wielkiej Wojnie, zakończonej Traktatem Wersalskim, przez cały szereg lat ostatnich toczyła się jeszcze druga wojna między państwami Europy. Była ona równie wielką choć tylko bezkrwawą. Toczyła się zaś na polu gospodarczem. Zamiast szrapneli i „kuferków" śmiercionośnych szły w obóz nieprzyjacielski pociski prohibicyjnych stawek celnych, przyczem wogóle przeróżnemi zakazami wwozowemi otaczano się obronnie wobec nieprzyjaciela niby zasiekami kolczastemi. Na pierwszy plan stron wojujących jak i czasu Wielkiej Wojny krwawej wysuwały się Niemcy i Francja. Naturalnymi kombatantami Francji były Belgja i Polska. Co do Anglji, to ta pomagała raz jednej raz drugiej stronie, zależnie od tego, gdzie lepszy dało się zrobić czasowo interes. Włochy w czasie tych zapasów bezkrwawych trzymały się przeważnie zdala, uprawiając pod tym względem własną oryginalną choć nie zawsze szczęśliwą politykę.

Każda wojna niesie z sobą na fali wielkie straty materjalne i moralne. Były one i tutaj olbrzymie a jak zawsze często zupełnie niepotrzebne. To też z jakąż radością wita się te fakty, które stwierdzają, że i na polu gospodarczem wojujące strony doszły nareszcie do przekonania, iż „lepsza słomiana zgoda niż złoty proces", inaczej mówiąc, najbardziej zwycięska wojna. Zwyciężyć czasami da się, ale największy zwycięzca długo na bagnetach nie usiedzi. O tem pamiętając, niespełna miesiąc temu, obie główne strony wojujące, t. j. Niemcy i Francja zawarły z sobą na 22 miesiące tymczasowe gospodarcze „Armistitium" czyli zawieszenie broni. W języku codziennym nazywa się to prowizorjum gospodarczem. My Polacy mamy tu specjalny powód do radości. Dziś już wszystkie jaskółki śpiewają o tem bardzo głośno, iż po układzie Niemiec z Francją przyjdzie najdalej za kilka miesięcy, a w każdym razie niemal z pewnością przed końcem tego roku, do skutku układ gospodarczy pomiędzy Niemcami a Polską. Załagodziwszy sprawę i to nie najgorzej dla swego mieszka na jednym froncie, ci sami Niemcy nie pozostawią przecie stanu zaognienia na froncie drugim, t. j. polskim, zwłaszcza gdy ten równocześnie obecnie liczyć może na jeszcze większy sukurs strategiczny ze strony Francji sojuszniczej.

A że z jedzeniem przychodzi apetyt, nie trudno przewidzieć, iż Niemcy posmakowawszy owoców

Zależność eksportu rudy darniowej od taryfy kolejowej.

Ruda darniowa jest artykułem eksportowym, na który dotychczas nie zwrócono należytej uwagi, mimo że Polska posiada bogate złoża rudy darniowej, znajdujące się w dobrych warunkach komunikacyjnych. Wydobycie w ostatnich latach było niewielkie i odbywało się przeważnie w południowo-zachodnich powiatach województwa poznańskiego, łódzkiego i kieleckiego. Dokładnej statystyki wydobycia rudy darniowej w Polsce nie posiadamy, ponieważ statystyka Gł. U. Stat. po części nie obejmuje rudy darniowej, której eksploatacja nie zalicza się do górnictwa. W województwie poznańskiem wynosiła produkcja w 1926 r. przeszło 5 000 ton, z czego mniejwięcej połowę eksportowano do Niemiec, a resztę zużyły huty krajowe oraz gazownie.

Niewielka eksploatacja rudy darniowej jest spowodowana w pierwszym rzędzie brakiem popytu ze strony hut krajowych oraz trudnościami, na jakie napotyka eksport rudy darniowej. Polskie huty głównie dlatego nie przerabiają rudy darniowej, bo nie posiadają odpowiednich urządzeń do przetapiania nisko-procentowej rudy darniowej, która pozatem wykazuje znaczne wahania co do procentowej zawartości żelaza, manganu i fosforu. W niektórych okolicach ruda zawiera do 35% żelaza i 4% manganu, a tylko do 2% fosforu, natomiast w innych okolicach tylko do 25% żelaza i 1—2% manganu, natomiast do 3% fosforu. Stosunkowo duża zawartość fosforu w rudzie darniowej również powoduje, że huty polskie jej nie przetapiają, bo nie mają odpowiednich pieców, któreby pozwalały na zupełne wyeliminowanie fosforu z rudy przetapianej, a należy zaznaczyć, że zawartość fosforu w żelazie bardzo obniża jego wartość.

Przeważną część wyeksploatowanej rudy, która w 1926 r. wynosiła ca. 20.000 ton, eksportowano do niemieckich zakładów hutniczych, które jednakże z roku na rok zmniejszały swoje zapotrzebowanie tak, że w roku obecnym eksport nie przekraczał kilku tysięcy ton. Natomiast zainteresowały się naszą rudą darniową Czechy, głównie dla dużej zawartości manganu, przeciętnie 3—4%, i wyraziły gotowość odebrania kilku dziesięciu tysięcy ton, oferując jednak tak niską cenę, że eksploatacja zaledwie się opłaca; to też eksportowano dotychczas zaledwie kikanaście tysięcy ton.

Opłacalność eksploatacji rudy darniowej, przeznaczonej na eksport do Czechosłowacji, zależy przedewszystkiem od wysokości kosztów przewozu. Dziesięciotonowy wagon dobrej rudy darniowej, t. zn. o wysokiej zawartości żelaza i manganu, a małej zawartości fosforu, przedstawia wartość od 80—130 zł., natomiast transport np. z Ostrowa do stacji granicznej Zebrzydowice kosztuje 130 zł. tak, że przewoźne w stosunku do wartości towaru wynosi niekiedy przeszło 100%. Przy tak wysokim stosunku przewoźnego do wartości towaru obniżenie taryfy jest rzeczą konieczną, bo z jednej strony zwiększy się przez to opłacalność eksploatacji pokładów rudy darniowej o niższej procentowej zawartości żelaza, z drugiej strony pozwoli na obniżenie ceny rudy darniowej, zawierającej wyższy procent żelaza i manganu, co może się stać koniecznością z powodu spad-

---

zgody gospodarczej francusko - niemieckiej, tem skwapliwiej pobiegną napaść się i przy korytku polskiem. Stanie się to zaś tem pewniej, iż owo korytko tak zasobnie dla nich zawsze wypełnione. Przez żołądek, powiadają, trafia się do serca. Zadowolone zaś serce nie pozostaje bez wpływu i na rozum, choćby tak szowinistycznie zatwardziały, jakim jest i był w tym wypadku rozum niemiecki. Tego rodzaju jednak oznaki na niebie i ziemi, jak prowizorjum gospodarcze z 17 sierpnia 1927, a w ślad zatem układ brukselski z 30 września 1926 r. a zawarty pomiędzy Francją, Belgją, Luksemburgiem i Niemcami w sprawach stalowo i żelazno-hutniczych, wreszcie t. zw. układ luksemburski, regulujący aż na 4½ roku te same sprawy pomiędzy temi samemi państwami, (chociaż z pominięciem tym razem Belgji), wszystko to są bezsprzeczne objawy, iż z trudem, ale mimo wszystko jakby nie było, **wielkie dzieło ogólno europejskiego porozumienia się gospodarczego dochodzi do skutku.**

Ile lat jednak jeszcze upłynie, kilka czy kilkanaście, zanim sprawa ta okrzepnie w zdecydowanej formie jakiegoś trwalszego europejskiego układu, tego w tej chwili dokładnie oznaczyć jeszcze nie można. Jedno nie ulega wątpliwości, iż sprawy te z okresu mgławicowego wyszły już bezpowrotnie i z każdym niemal obecnie miesiącem już krystalizują się one coraz to ściślej i jaśniej. By się o tem przekonać, wystarczy zatrzymać się choćby na chwilę przy motywach, które kierowały stronami przy zawarciu wspomnianego układu brukselskiego albo też w ślad za tem realizowały t. zw. „ugodę saarską". W jednym i w drugim wypadku tak **Francja, jak i Niemcy** zrozumiały nareszcie doskonale, iż **wzajem gospodarczo są sobie potrzebne,** ba nawet wprost niezbędne i niezastąpione. Dotąd Francja dusiła się od nadmiaru rudy, walcząc równocześnie ze stałym deficytem gospodarczym potrzebnego do przetopienia tej rudy koksu. W Niemczech było znów naodwrót. Tu mieli stale koksu wbród, natomiast z „rudą" było im bez porównania gorzej. Zamiast tedy robić sobie wzajem przeróżne psikusy, abonimacje i wstręty czy bez porównania nie lepiej było pożenić francuską rudę z niemieckim koksem, aby z tego związku dochować się licznych i pyzatych pociech. Tak też właśnie zrobili Niemcy i Francja i zrobiły dobrze. W ten sposób Niemcy, które od 16 stycznia 1925 r. hermetycznie odgrodziły się od wwozu fabrykatów a nawet pół fabrykatów francuskiego przemysłu stalowo i żelazno-hutniczego, odtąd nietylko swobodnie przepuszczają na swój rynek owe objekty, ale nawet całemi pociągami wiozą swój koks do Francji. Przecie francuski półsurowiec i surowiec, możliwie jak najtańszy potrzebny jest do fabrykacji maszyn, tego trzonu przemysłu niemieckiego. Dziś łącznikiem zgody pomiędzy tak dotąd skaczącemi sobie wciąż do oczu stronami jest wielki przemysłowiec luksemburski p. Emil Mayrisch. Ten stojąc na czele specjalnego Komitetu Administracyjnego, wspólnego dla Francji, Niemiec, Belgji i Luksemburga, co kwartał ustala pojemność produkcji ogólnej dla wszystkich czterech krajów, konwencją objętych. W ślad za tem według zgóry

ku cen na rudy szwedzkie, spowodowanego przez obniżenie kosztów przewozu na kolejach niemieckich.

Wyjątkowa taryfa na rudę darniową, obowiązująca w komunikacji wewnętrznej, powinna być rozciągnięta również na rudę eksportowaną, ponieważ nie zachodzi potrzeba utrudnienia wywozu rudy darniowej celem zapewnienia krajowym hutom dostatecznych ilości, ponieważ huty krajowe, jak wyżej wykazaliśmy, potrzebują tylko niewielkich ilości ca. 3 000 ton. Natomiast obniżenie kosztów przewozu na kolejach polskich przyczyni się do wzrostu eksportu rudy darniowej, który w sprzyjających warunkach może przekroczyć 100.000 ton rocznie o wartości ca. dwa miljony złotych.

S. Preibisz.

Syndykat Polskich Hut Żelaznych w roku 1926.

I.

Utworzenie Syndykatu Polskich Hut Żelaznych było manifestacją zwycięstwa zwartości polskiego organizmu gospodarczego. Przedtem istniał już Syndykat Górnośląskich Hut Żelaznych. Sytuacja była tego rodzaju, że Syndykat Górnośląskich Hut Żelaznych pierwotnie nie objawiał chęci porozumienia się z hutami Zagłębia Dąbrowskiego.

Istniała wzajemna nieufność. Zaczęła się ona groźnie objawiać. Rozwinęła się bowiem ostra i dzika konkurencja. Wynikiem tej konkurencji było, że słaba pojemność rynku wewnętrzn. zwiększała nadprodukcję, której ani poważne redukcje robotników, ani w miarę środków przeprowadzona racjonalizacja wytwórczości, zapobiec nie były w stanie. Skutkiem tego pojawiła się konieczność zahamowania konkurencji przez racjonalizację sprzedaży.

W grudniu 1925 roku przystąpiła do Syndykatu Górnośląskich Hut Żelaznych Huta Bankowa, a za jej przykładem poszły wszystkie inne polskie huty żelazne za wyjątkiem Towarzystwa Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza.

Z dniem 1 stycznia 1926 roku mogła istniejąca już instytucja dokonać przeobrażenia i nazwać się Syndykatem Polskich Hut Żelaznych, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

W skład przeobrażonego Syndykatu wchodziły:

Zjednoczone Huty Królewska i Laura, Katowice, Huta Bismarcka, Wielkie Hajduki, Huta Pokoju, Sp. Akc., Nowy Bytom, Towarzystwo Akc. Nowy Bytom, Towarzystwo Akc. Zakładów Hutniczych „Huta Bankowa", Dąbrowa Górnicza, Towarzystwo Zakładów Metalowych, B. Hantke, Sp. Akc., Warszawa, Katowicka Spółka Akcyjna dla Górnictwa i Hutnictwa, Katowice, Spółka Akcyjna Wielkich Pieców i Zakładów Ostrowieckich, Warszawa, Modrzejowskie Zakłady Górniczo - Hutnicze, Spółka Akcyjna, Warszawa, Baildonstal, Sp. Akc., Katowice - Dąb. Huta Żelazna „Kraków", Sp. Akc., Kraków, Huta Silesia, Sp. Akc., Paruszowiec i Tow. Starachowickich Zakładów Górniczych, Spółka Akcyjna, Warszawa.

Zakres działania syndykatu stanowiła sprzedaż: żelaza sztabowego, bednarki, żelaza uniwersalnego dla formowego, walcówki, półwyrobów, materjału

---

już przewidzianego klucza konwencyjnego automatycznie przesuwa się i oznacza kwoty produkcyjne dla każdego z tych czterech poszczególnych rynków.

Nie przytaczamy szczegółowo nader ciekawych cyfr, dotyczących tego układu, odsyłając ciekawych w tej mierze do bardzo wyczerpującego artykułu w tej sprawie p. Józefa Frejlicha zawartego w sierpniowym numerze „Przeglądu Współczesnego". Natomiast z wielkim naciskiem chcielibyśmy jasno podkreślić kilka konsekwencyj, płynących nieodparcie z obu tych, wspomnianych tylko co, układów gospodarczych. Otóż nie ulega najmniejszej wątpliwości, iż one to były tym przedwstępnym pomostem złotej zgody, po którym bezpieczną teraz stopą przeszło sierpniowe, właśnie świeżo zawarte Prowizorjum Gospodarcze niemiecko-francuskie. Już dziś jest do przewidzenia — a optymizm ten nie potrzebuje chyba zbytnich uzasadnień — iż prowizorjum to zmieni się z czasem w bardzo masywny Traktat. Tak samo wolno przepowiedzieć, iż w związku z tem porozumieniem urodzi się — tylko patrzeć — układ gospodarczy pomiędzy Niemcami a Polską.

I tak krok po kroku narody i państwa, zamiast sobie szkodzić wszelkiemi sposobami, zaczną pomagać sobie nawzajem, zrozumiawszy namacalnie, iż na ten temat więcej ich czeka korzyści, niż na drodze najbardziej intensywnie prowadzonych procesów wojowniczych. Już dziś jest do przewidzenia, iż w niedalekiej przyszłości przyjść musi do skutku Ogólno-europejski Kartel Produkcyjny Przemysłu żelazno-hutniczego, który obejmie Niemcy, Francję, Polskę, Czechosłowację, Węgry i Rumunję. Dojdzie on do skutku może i ze współudziałem Anglji, Szwajcarji i Szwecji lub... chociażby nawet przeciwko nim. Te ostatnie bowiem państwa jako organizmy gospodarcze — a można to powiedzieć również o Italji — zdobywają się stale na tak odrębne koncepcje gospodarcze, iż tworząca się właśnie obok nich (ale bynajmniej nie przeciwko nim...) jakby Ogólno-europejska Federacja Gospodarcza ograniczyć się musi siłą faktu chociażby tylko do neutralnej obserwacji tych systemów gospodarczych, dla których „splendid isolation" zdaje się być jeszcze wciąż kanonem najwyższej mądrości.

Może cierpliwy czas przekona i te t. zw. organizmy gospodarczo-państwowe, a specjalnie Anglię, iż **idea zgodnej współpracy gospodarczej państw i narodów jest wyższą, mądrzejszą, a w każdym razie praktyczniejszą od wszelkich separatyzmów rzekomo obronnych.**

Zatem tylko cierpliwości. Któżby jeszcze temu lat 10 mógł przypuścić możliwość faktu tak na pozór horrendalnego, jak np. ten, iż w **układzie luksemburskim zgodzono się oficjalnie iżby huty i walcownie z okręgu Saary,** które przecież leżą w granicach **państwa francuskiego, pracowały jako organiczna część składowa niemieckiego Związku przemysłu żelazno-hutniczego...** A zatem dopuszczono tu koncepcję, według której **dwie części jednego i tego samego organizmu gospodarczego mogą leżeć w obrębie dwóch państw.** Oficjalnie noch nicht da gewesen...

Ot jakich dożyliśmy czasów.

Dr. M. Winiarski.

Odzież zawodowa

Szanowne Kupiectwo!

Niniejszem podaję do łaskawej wiadomości, że powiększyłem specjalny dział odzieży roboczo-zawodowej i polecam po cenach konkurencyjnych własnej fabrykacji ubrania zawodowe; Odzież dla wszystkich zawodów; Spodnie do pracy ceigowe, manszestrowe, kamgarnowe; Kamizelki, marynarki, bluzy etc. Płaszcze i kitle dla lekarzy, chemików i od kurzu; Fartuchy dla różnych zawodów; Bluzy i jaki dla cukierników.

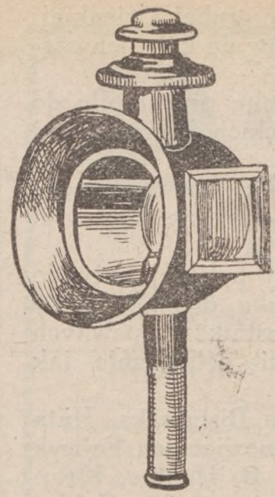
4568

Ubrania kotłowe, szoferskie i ślusarskie oraz wszelką odzież do pracy

Polecając się przy jakiemkolwiek zapotrzebowaniu łaskawej pamięci kreślę

z poważaniem

1409 **Stefan Jezierny — Poznań, Wrocławska 37.**

HANDLE ŻELAZA i POŚREDNICY!

Skład fabryczny i tanie źródło zakupu artykuł. dekoracyjnych

Okucia schodowe, latarnie powozowe

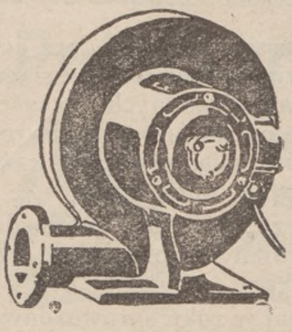
i inne,

towary z alpaki, żelaza i stali

Cenniki na żądanie.

Kilian, Bydgoszcz,

Jagiellońska 17. 4592

Wentylatory

na każde ciśnienie i każdą wydajność

dostarcza

Fabryka Maszyn Górniczych

3296 **Katowice-Załęże.**

FABRYKA MASZYN I KAMIENI MŁYŃSKICH

G. KULIK

w Lublinie, ul. Wesoła 20. Telef. 8-91

Biuro i Skład ul. Zamojska 18. Tel. 7-61

Biuro Sprzedaży Maszyn w Wilnie, ul. Mickiewicza 9. Telef. 12-75 4646

Wszelkie maszyny młyńskie

Projekty i kosztorysy oraz porady techniczne bezpłatnie.

nawierzchni kolejowej oraz blachy grubej i cienkiej; później włączono sprzedaż zestawów do kół i ich części oraz sztuk kutych.

Wreszcie dnia 7 maja 1926 roku przystąpiło do Syndykatu Towarzystwo Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza.

Od tego czasu datuje się szybki rozwój Syndykatu i dają się zaobserwować wszystkie korzyści skoordynowanej działalności.

Z przystąpieniem tej ostatniej polskiej huty do Syndykatu z dniem 7 maja 1926 roku, doznały kwoty udziałowe poszczególnych uczestników pewnych zmian. Udziały te przedstawiają się ostatecznie jak następuje:

Królewska i Laura huty, Huta Bismarcka, Huta Pokoju, Huta Bankowa, Tow. Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza, Zakłady Metalowe, B. Hantke, Katowicka Spółka Akcyjna, Zakłady Ostrowieckie, Zakłady Modrzejowskie, Baildonstal, S. A. Huta Żelazna „Kraków", Huta Silesia.

Spółka nie działa w interesie własnym, lecz jedynie w interesie swych udziałowców. Nie osiąga ona przeto z zawartych transakcyj żadnych korzyści dla siebie a otrzymuje jedynie od udziałowców zwrot poniesionych przez nią kosztów, mianowicie od każdego w stosunku do dokonanych z nim obrotów.

Syndykat przydziela poszczególnym hutom do wykonania otrzymanych zamówień w stosunku do ich kwot udziałowych.

Ogółem przydzielił Syndykat w roku sprawozdawczym 349 214 ton.

Podział tych zamówień według produktów przedstawia się następująco:

Żelazo i drut walcowany	166 690 ton	47,74%
materjały nawierzchni kolej.	65 252 ton	18,68%
blachy	51 608 ton	14,78%
półwyroby	46 488 ton	13,31%
zestawy do kół i części do nich	18 826 ton	5,39%
sztuki kute	350 ton	0,10%

Według kategoryj zamówienia przypadają na:

Handel	921 ton
Przemysł	148 232 ton
Różni	73 959 ton
Rząd	1 055 ton
Samorządy	80 112 ton
Huty Syndykatowe	349 214 ton

Odbiorcami byli:

Handel	1 933 ton
Przemysł	112 350 ton
Różni	106 083 ton
Rząd	4 782 ton
Samorządy	80 049 ton
Huty Syndykatowe	349 214 ton

Udział procentowy poszczególnych grup klientów w ogólnej wysokości wynosił:

prywatnych	64%
rządu	23%
Hut Syndykatowych	13%

Jeśli chodzi o zamówienia przemysłu, to wartość tych cyfr polega na tem, że na ich podstawie możemy stwierdzić, które gałęzie przemysłu i w jakiej mierze zaopatrywały się wprost w Syndykacie, a które korzystały z pośrednictwa innych grup. Najpoważniejszym odbiorcą był przemysł metalowy, potem druciarnie, a dopiero na trzeciem miejscu stoją cynkownie blach, na wymienienie zasługuje górnictwo, a przemysł budowlany pozostaje na ostatniem miejscu. Z podanej tabeli wynika ruch zamówień poszczególnych gałęzi przemysłu w okresach kwartalnych w r. 1926:

	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	razem
Górnictwo	1 724	1 072	30 006	3 808	9 610 ton
Przemysł metalowy	3 864	9 648	22 089	22 399	58 000 ton
Druciarnie	1 699	3 391	4 537	4 800	14 427 ton
Cynkownie blach	310	8 787	2 738	2 036	13 871 ton
Przedsięb. komunikacji	68	1 576	592	576	2 812 ton
Przemysł budowlany	347	132	736	294	1 509 ton
Przemysł drzewny	27	—	700	66	793 ton
Cukrownie	323	136	46	16	521 ton
Inne gałęzie przemysłu	471	1 119	1 371	1 579	4 540 ton
	8 833	25 861	35 815	35 574	106 083 ton

Również bardzo ciekawą jest analiza zamówień według dzielnic. Otóż musimy stwierdzić, że największa rola przypada tu Województwu Śląskiemu i b. Kongresówce; łączna wysokość zamówień Poznańskiego, Pomorza i Gdańska różni się nieznacznie od zamówień Małopolski, zaś najsłabszy udział wykazują Kresy Wschodnie. Najlepiej uwidacznia się ten stan na poniższej tablicy:

Województwo Śląskie i Zagłębie Dąbrowskie	75 806 t.
Kongresówka (bez Dąbrowskiego)	60 250 „
Województwo Poznańskie i Pomorskie	37 740 „
Małopolska Zachodnia	20 673 „
Małopolska Wschodnia	17 515 „
Wojew. Poleskie i Wołyńskie	5 170 „
Gdańsk	4 593 „
Wojew. Wileńskie i Nowogrodz.	3 401 „
Razem	225 148 t.

H. Dębicki.

UNION

Wirówki do mleka

35-450 litrów **niezrównane w konstrukcji i wydajności,** już oclone dostarcza loko **Poznań i Gdańsk**

Erwin Uthke

Filja:
Poznań, ul. Towarowa 21a
Telefon 1837.

Centrala:
Gdańsk
Boettchergasse 23-27. Tel. 778

3593

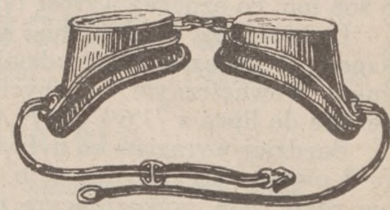
Respirator **„LUNGENHEIL"**

Najlepsza ochrona przeciw pyłowi, gazom i kwasom.
ŻĄDAĆ PROSPEKTÓW.

M. WACHTEL, Warszawa, Przejazd 1.

Cloetta's okulary ochronne
TRIUMPH

pierwszorzędn. wykonanie z aluminjum, z nadającą się do zdjęcia pneumatyką.

4573

„IDEAŁ"

nóż do krajania słomy
na ściółkę

tani — praktyczny — trwały

Jedyni producenci 3641

Centrala Pługów Parowych T. z o. p. Fabryka Maszyn
Poznań, Piotra Wawrzyniaka 28-30 Tel. 69-50 — 61-17

Petersen & Helbig

Hurtownia kołowców, przyborów, pneumatyków, maszyn do szycia i części oraz elektrycznych lampek kieszonkowych.

Telef. nr 72304-05. **Gdańsk, Dominikswall 9** Adres tel. Radtell.

Sprzedaż tylko detalistom.

4556

Szatkownice do kapusty „Polonia"

poleca pp. kupcom bardzo korzystnie
St. Jakubowski, Poznań, Chwaliszewo 64, Fabryka maszyn
1235 4553 4466

E. NACK'A Nast.

KATOWICE — ulica Francuska 1

Hurtowny Skład Towarów Kanalizacyjnych i Wodociągowych

Rury gązowe, kielichowe, zlewowe - kamionkowe

Zasuwy - hydranty

Powrozy smołowe, powrozy białe, ołów, chwytaki i t. d.

3669

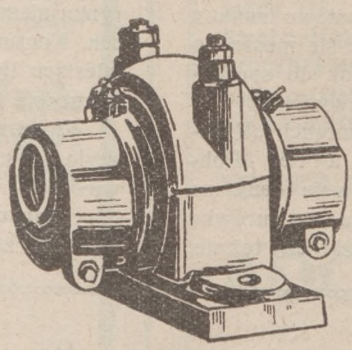
Wytwórnia Pędni, Maszyn i Odlewnia Żeliwa

KRAWCZYK i S-ka

w Zawierciu

Specjalność: PĘDNIE, odlewy maszynowe i budowlane żeliwne i bronzowe, koła zębate stożkowe i czołowe.
STALE NA SKŁADZIE SPRZĘGŁA CIERNE HILLA
Całkowite urządzenia elewatorów i transporterów zbożowych i węglowych.

OKNA ŻELAZNE KUTE.

WŁASNE BIURO w Warszawie, ul. Krucza 16, tel. 105-17.

Przedstawicielstwa:

na Wielkopolskę: Biuro Inżynierskie St. Grabianowski i S-ka w Poznaniu, Plac Wolności 14a, tel. 40-10 i 40-11, tamże stale na składzie konsygnacyjnym: wałki transmisyjne, łożyska, wieszaki Sellersa, koła pasowe i t. p.

na Pomorze: Biuro Inżynierskie St. Grabianowski i S-ka w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 66, tel. 912.

na Małopolskę Zachodnią: Inż. J. Lombardo w Krakowie, ul. Szewska 24.

na Zagłębie Dąbrowskie i Górny Śląsk: Inż. St. Okoński, Sosnowiec, ul. Kaliska 1c, telefon 694.

3677

Wzrost zbytu produktów hutniczych.

Zbyt produktów hutniczych Zagłębia Śląskiego w lipcu wykazuje w porównaniu z czerwcem poprawę o 12%: czerwiec 57 170 ton, lipiec 64 247 ton.

W tem eksport: w czerwcu 12 795 ton,, w lipcu 18 379 ton, co oznacza podniesienie się o 43%.

Rynek wewnętrzny: czerwiec 44 375 ton, lipiec 45 868 ton, co oznacza wzrost tylko o 3,4%.

Dominujący więc wpływ na wzrost zbytu miał eksport. W związku z tem udział procentowy zbytu na rynku wewnętrznym w zbycie ogólnym spadł od czerwca do lipca z 77,6% do 71,4%.

Bardziej wyraziste są cyfry zbytu, jeśli porównamy 7 pierwszych miesięcy r. b. z takim samym okresem roku 1926, wykazującym poprawę samej sprzedaży. Ogólny procent poprawy w zbycie wyn. 85,4%: 1 stycznia 1926 r. — 231 204 ton. 1 lipca 1927 r. — 428 657 ton.

W tem eksport: 1926 r. 62 012 ton. W 1927 roku 121 191 ton. Wzrost 96,4%.

Rynek wewnętrzny: zbyt w 1926 roku — 169 192 ton. W 1927 roku — 307 466 ton. Wzrost 81,7%.

Eksport do krajów europejskich wynosił: 1926 r. — 54 786 ton. 1927 r. — 98 867 ton. Wzrost 80%. Eksport do krajów azjatyckich: W 1926 roku — 3 557 ton, w 1927 roku — 15 039 ton, wzrost 323%, do krajów zamorskich: w 1926 r. — 3 579 ton, w 1927 r. — 6 674 ton, wzrost 86%.

Na poprawę zbytu wpływa przedewszystkiem stopniowy wzrost konsumcji w kraju oraz wzmożony eksport. Należy jednak zaznaczyć, że eksport przynosi poważne straty hutom. Dość wspomnieć, że cena eksportowa za żelazo sztabowe wynosi fob porty 4 funty i 8 szyl., to jest tyle, ile kosztuje tona złomu loco huta, sprowadzona z zagranicy. Wynika z tego, że im bardziej wzrasta eksport, tem większe straty ponoszą huty. Ofiary, jakie huty ponoszą, tłumaczy się tem, że huty pragną: 1. uzyskać godziwą pozycję w organizacjach międzynarodowych, 2. utrzymać produkcję na mniej więcej stałym poziomie, 3. zapewnić pracę swym robotnikom.

—aw—

Sytuacja w naszym przemyśle hutniczym ulega dalszej poprawie.

Sytuację w przemyśle hutniczym na G. Śląsku w ub. mies. uważać można za pomyślną, ze względu na wzrost produkcji we wszystkich działach. W lipcu rb. pod ogniem było już 12 wielkich pieców, gdy w czerwcu r. b. 9, a dwa lata temu 7. Produkcja surówki wyniosła w ciągu lipca w zagłębiu śląskiem 37 062 ton, produkcja stali 73 893 ton, a zatem wzrosła w stosunku do czerwca o 8 tys. ton; również walcownie żelaza wywalcowały o 7 tys. ton więcej, niż w czerwcu, osiągając 31 433 ton.

Cyfry za pierwsze 7 miesięcy b. i ub. roku najlepiej uwydatniają wzrost produkcji hut górnośląskich. W okresie od 1 stycznia do 31 lipca 1926 roku wyprodukowano 133 366 ton surówki, a w tym samym okresie rb. 239 124 ton, stali surowej w 1926 r. — 220 000 ton, a w b. roku 465 000 ton.

Jak widać, wzrost ten wynosi około 100%. Na poprawę sytuacji wpływają dwa czynniki: zwiększenie się pojemności rynku wewnętrznego oraz wzrost eksportu, przyczem eksport ten kieruje się na wszelkie możliwe do opanowania rynki.

Produkcja przemysłu cynkowego na G. Śląsku w lipcu r. b. wykazuje małą poprawę w stosunku do czerwca. Ogółem w ub. m. produkcja cynku surowego wynosiła 11 100 ton, t. j. o 203 ton więcej niż w czerwcu. Walcownie cynku wykazują również zwiększenie produkcji o 150 ton w stosunku do czerwca; wyprodukowano w lipcu 1 111 ton blachy cynkowej. Naogół przemysł cynkowy w lipcu nie wykazuje większych zmian w swych działach produkcji.

—p—

Z życia gospodarczego bliższych i dalszych państw.

NIEMCY.

Naogół dobra konjunktura z miesięcy czerwca i lipca utrzymała się przez cały sierpień. Jednakże w pewnych gałęziach przemysłu żelaznego dokonują się stopniowo zmiany dowodzące, jak różne przemysły dostosowywać się muszą do ogólnej tendencji cen na rynku światowym oraz do specjalnych warunków poszczególnych rynków krajowych.

W południowych Niemczech, wskutek konkurencji „Roheisenverband“ oraz „Maksimilianhütte“. Roheisenverband zmuszony został zredukować swoje ceny na surówkę niemiecką III o marek 8 na tonie, a na surówkę luksemburską III o mk 4. Czy nastąpią dalsze zniżki, czy też nie, zależeć to będzie od stanowiska „Maksimilianhütte“ i należących do związku firm, gdyż związek Roheisenverband gotów jest prowadzić walkę konkurencyjną na południowym rynku niemieckim nawet kosztem dalszych ustępstw i redukcji cen. Konsumcja surówki była w sierpniu mniejsza, aniżeli w miesiącu lipcu, proporcjonalnie do obniżenia się ruchu budowlanego.

Zapotrzebowanie na odpadki żelazne znacznie się zmniejszyło i niema widoków na prędkie ożywienie rynku. Podaż wielka — odbiorców mało; jedynie grubsze gatunki znajdują przygodnych nabywców. Próbowano nawiązać kontakt z odbiorcami zagranicznemi — ale bez dodatniego wyniku.

Przy wszelkich korespondencjach z firmami
prosimy zawsze powoływać się na
„Rynek Metalowy i Maszynowy“.

Ceny na żelazo odpadkowe spadły. Odpadki stalowe ładowne płaci się 64 marek za tonę, takież ziarniste marek 62, wióry wysoko piecowe 50,25 do 50,75, nowe, mocno wiązane odpadki blachy czarnej 58,00 do 58,75, odpadki z pieców martynowskich 50,75 do 52,00, ogółem stare żelazo 40,25 do 42,25 marek, franco wagon stacja odbiorcza nadreńsko-wersalskich zakładów przetwórczych.

Podobne położenie wytwarza się na rynku o d p a d k ó w ż e l a z n y c h. Łatwiej jest o zbyt towarów wyborowych aniżeli gatunków niższych. Na rynku wyrobów walcowniczych ruch utrzymuje się na poziomie wysokim, ale już zaczyna słabnąć. Tętno obrotu i pertraktacyj w ostatnich dniach sierpnia i pierwszych września już nie jest tak silne i tak pełne jak poprzednie, gdyż hurtownicy nie zdołali pozbyć się całkowicie poczynionych zapasów. Więcej ożywiony był dział żelaza kształtowego i betonowego. Fabrykanci d ź w i g a r ó w i p o d c i ą g ó w zdołali doprowadzić do skutku poważniejsze nawet transakcje.

Żelazo kształtowe w partjach	15 do 30 ton	M. 134,
„ „ „ „	30 „ 50 „	„ 132,
„ „ „ „	ponad 50 „	„ 130,

za tonę ab Neunkirchen.

Żelazo fasonowe w partjach niżej 15 ton oddawano:

w Mannheim - Ludwigshafen	po M. 17,90
„ Karlsruhe	„ „ 18.40
„ Sztuttgardzie	„ „ 19.10
„ Monachjum (München)	„ „ 20.50

jako cenach zasadniczych za tonę franco loco stacja przeznaczenia.

Żelazo w prętach czy sztabach oddawano w tychże warunkach po tych samych cenach z dodatkiem 0.30 M. każde 100 kg.

Żelazo uniwersalne w partjach niżej 15 ton

loco Mannheim - Ludwigshafen	po M. 20.90
„ Karlsruhe	„ „ 21.40
„ Stuttgart	„ „ 22.10
„ Monachjum (München)	„ „ 24.00

za 100 kg. loco stacja przeznaczenia.

BAWARJA.

Sprawozdanie statystyczne Głównego Urzędu Bawarskiego Górnictwa w Monachjum, w dniu 31 grudnia 1926 r. posiadało kopalnictwo bawarskie 2 152 pól kopalnianych nowszego prawa, ogólnej wielkości 880 194 hektarów. Pól kopalnianych starszego prawa, wyłącznie w okręgach G ó r n e g o P a l a t y n a t u (Oberpfalz) i G ó r n e j F r a n k o n j i (Oberfranken) posiadało w tym samym czasie 258, o obszarze 37 219 hektarów.

Wedle paragrafu 2 prawa górniczego wydano do końca roku ubiegłego 17 koncesyj na ogólny obszar 226 634 hektarów. Z tego przypada w koncesji na przedsiębiorstwa bitumiczne (220 680 hektarów).

W sześciu zakładach zatrudniających 459 sił robotniczych wydobyto węgla kamiennego 36 149 ton, wartości 620 626 M. smolaka w 5 kopalniach, zatrudniających 6 285 robotników, wydobyto 1 146 101 ton, wartości ogólnej 19 253 644 M., świeższego węgla brunatnego przy pracy 1 066 robotników 1 065 518 ton, wartości 3 560 542 M.

Rudę wydobywano w 54 zakładach, zatrudniających 1 131 robotników, ogółem wydobyto w r. sprawozdawczym 477 111 ton, o wartości 4 828 047 M.

Wartość produkcji minerałów zastrzeżonych obliczono na 28 483 216 M., a wartość produkcji minerałów niezastrzeżonych na 25 348 486 M. Przemysł minerałów zastrzeżonych liczy 85 zakładów i zatrudnia 9 142 ludzi; przemysł minerałów niezastrzeżonych liczy 1 246 zakładów i daje zajęcie 16 229 osobom.

Produkcja surówki osiągnęła 225 476 ton — wartości 19 177 110 M., materjałów odlewniczych 132 950 ton, wartości 42 388 398 M., żelaza płynnego i stali płynnej 215 172 ton, wartości 22 741 775 M., żelaza, stali etc. walcowanego, kutego i prasowanego wyprodukowano ogółem 232 206 ton, wartości 28 517 444 M.

JUGOSŁAWJA.

Jak się dowiadujemy, rząd jugosłowiański zamierza przyśpieszyć termin komercjalizacji kolei państwowej z 1 kwietnia na 1 stycznia roku 1928. W tym celu minister komunikacji zwołał do Belgradu przedstawicieli przemysłu, handlu, finansów i rolnictwa, oraz poszczególnych przemysłów specjalnie w tem zainteresowanych. Konferencja odbyła się pod koniec sierpnia. Na konferencji omawiano już tylko szczegóły komercjalizacji kolei, gdyż w zasadzie jest ona już ostatecznie postanowiona.

Projekt przewiduje utworzenie towarzystwa prywatnego, pod zarządem rady, złożonej z 18 członków. Z tych sześciu mianuje rząd, sześciu wybiera parlament z grona posłów, sześciu wybierają organizacje gospodarcze.

Jugosławja to już szóste z kolei państwo, które przebudowuje swoją gospodarkę kolejową z państwowej na przedsiębiorstwo przemysłowo-handlowe.

A u nas?... szerokie plany i projekty komercjalizacji kolei państwowej ucichły — przepadły — jakby kamień w wodę rzucił. Dlaczego?...

ANGLJA.

W miesiącu lipcu było czynnych 174 pieców wysokich, gdy w miesiącu czerwcu czynnych było 176. Odpowiednio do tego zmniejszyła się i produkcja żelaza surowego i stali. Wyprodukowano zatem:

	w czerwcu	w lipcu
żelaza surowego	651 300 ton	645 800 ton
stali	747 300 „	687 100 „
eksport żelaza i stali	366 100 „	389 600 „

Jak widać, kończy „Economist" z 20. 8. 27. mimo zmniejszonej produkcji wywóz żelaza surowego i stali podniósł się o 23 500 ton.

TURCJA.

Nowy owoc nieoględnej polityki dyletanckiej naszego towarzystwa dla handlu z Turcją przynosi bankructwo składów polskich wzdłuż linji kolejowej anatolijsko - bagdadzkiej, mających na celu zaopatrywanie ludności wiejskiej w potrzebne maszyny rolnicze i inne towary użytku codziennego.

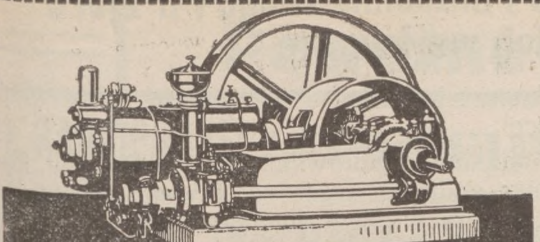
Sprawa nieudała się jedynie i wyłącznie z powodu nie rozpatrzenia istotnych warunków i szczegółów koncesji, nie obliczono bowiem kosztów, potrzebnych na jej przeprowadzenie.

Do pracy przystąpiono z pożyczką 40 000 dolarów, zagwarantowaną przez skarb państwa polskiego. Tymczasem późniejsze badania wykazały, że do zupełnego przeprowadzenia sprawy potrzebny jest kapitał co najmniej 200 000 dolarów; wtedy też uznano, że impreza przewyższa siły organizatorów i zaczęto ją kierować na tory likwidacji.

Szkoda, że skarb państwa jest w tem silnie zaangażowany, jako poręczyciel zaciągniętej pożyczki 40 000 dolarów i będzie musiał ponosić skutki lekkomyślności organizatorów składów według linji anatolijsko-bagdadzkiej.

Jestto dla naszych przedsiębiorstw nowa nauczka — że wszelkie sprawy należy dobrze zbadać i przemyśleć, niechcąc narażać się na niepowodzenia. I najmniejsza impreza jest rzeczą poważną i jako do takiej poważnie zabierać się powinien każdy przedsiębiorca, chcący ją doprowadzić do skutku z korzyścią własną i społeczeństwa.

J. T a b e r s k i

KÖRTING

DIESEL-MOTOR

BEZ KOMPRESORA

6 do 1000 koni siły stojące i leżące typy

MOTORY

na ropę i gaz. Części do motorów.
Injektory i zwilżacze do powietrza 4617

MOTORY DIESL'A

są najtańszą siłą napędową.

Wyłączny przedstawiciel firmy Körting A. G., Körtingsdorf

„ELIBOR" Spółka Akc. Handl. Przemysł.

Ł. J. BORKOWSKI, POZNAŃ, ul. Gąsiorowskich 6.

Telefony 6366—6266. Telefony 6366—6266

CAŁKOWITE URZĄDZENIA I WSZELKIE AKCESORJA
DO SPAWANIA I CIĘCIA TLENO-ACETYLENOWEGO

Poleca do natychmiastowej dostawy ze składu

Dom Handlowy Antoni Bernhard

Poznań, ul. W. Garbary 18, tel. 12-59
Łódź, ul. Andrzeja 7, tel. 901

4399

Znak CYNKOWNIA WARSZAWSKA CW fabryczny

Firma egzystuje od roku 1905

CYNKOWNIA WARSZAWSKA

(właśc.: Inż. T. Rapacki i Z. Święcicki)
w Warszawie, ul. Boduena 3, tel. 52-07, 52-77, 53-07

poleca:

Blachę żelazną cynkowaną
w gatunku najwyższym różnych wymiarów i grubości

Tłoczoną dachówkę blaszaną cynkowaną,
Akcesorja dachowe żelazne cynkowane,
Parniki do kartofli i paszy, kubły, kociołki do bielizny, wanienki do zmywania naczyń, wanny kąpielowe i inne wyroby żelazne cynkowane.

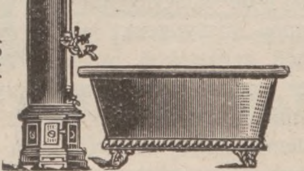
Przyjmuje do ocynkowania różne przedmioty żelazne.

BLACHĄ ŻELAZNĄ CYNKOWANĄ wyrobu Cynkowni Warszawskiej pokryto około 30.000 budynków w Polsce.

4604

A. STANEK

Specjalna fabryka piecy i wanien kąpielowych wszelk. rodzaju.

4044

Poznań

ul. Małe Garbary 7 a.

Telef 33-50. Zał. w r. 1902

4644t Przy zapotrzebowaniu proszę zażądać oferty.

POMORSKA SKŁADNICA SUROWCÓW
T. CZACHOWSKI w TORUNIU
ul. Czerwona Droga.
Tel. 806

Zakup:
żelaza starego, metali, kości, szmat, papieru, stłuczek szklanych itp.

Sprzedaż:
żelaza sztab., blach, bednarki i podków

Zamiana:
żelaza starego na żelazo nowe i użytkowe

Specj.: Demontaż i zużytkowanie starych urządzeń fabrycznych.

Hurt Detal

50-letni jubileusz Polskiego Towarzystwa Politechnicznego i II Zjazd Zrzeszonych Techników Polskich we Lwowie.

Polskie Towarzystwo Politechniczne we Lwowie obchodzi dnia 16 września 1927 r. 50-letnią rocznicą swego założenia. Z okazji tego jubileuszu Związek Polskich Zrzeszeń Technicznych zwołał do Lwowa II Ogólny Zjazd Zrzeszonych Techników Polskich, który się odbędzie w dniach 16, 17 i 18 września 1927 w auli Politechniki. Głównym przedmiotem obrad będzie wynalezienie dróg i środków dla podniesienia naszej wytwórczości, obniżenia kosztów własnych i usprawnienia naszej produkcji w celu zapewnienia samowystarczalności i ułatwienia konkurencji z wytworami zagranicznemi, a zatem nad problemem obecnie najbardziej aktualnym t. z. „Gospodarnego pracowania".

Dotychczas są opracowane następujące referaty:

1. Inż. M. Wł. Nestorowicz — „Problem drogowy w Polsce i możliwości jego rozwoju".
2. Inż. Maurycy Chorzewski — „Przemysł metalowy w Polsce".
3. Inż. S. Sztolzman — „Komunikacja kolejowa".
4. Inż. T. Tillinger — „Warunki ogólne rozwoju dróg wodnych w Polsce i ich znaczenie tranzytowe".
5. Dr. St. Bartoszewicz — „Przemysł rafineryjny w Polsce".
6. Radca Witold Hoyer — „Wywóz z Polski produktów rolnych".
7. August Iwański — „Przemysł rolny w Polsce".
8. Stanisław Małkowski, Geolog Państw. Instytutu geologicznego — „Podstawy naturalne kraj. przemysłu kamieniarskiego".
9. Inż. Antoni Dziurzyński, Prezes Zw. Gosp. Gaz. Zakł. Wodn. — „Stan gazownictwa w Polsce po uzyskaniu niepodległości".
10. Zbigniew hr. Żółtowski — „Ogólne warunki produkcji rolniczej".
11. Zw. Przemysłu Włókienniczego w Polsce — „Rzut oka na polski przemysł włókienniczy".
12. Inż. S. K. Drewnowski — „Polski Przemysł Spirytusowy".
13. Prof. Z. Pietruszczyński — „Produkcja roślinna w Polsce".
14. Henryk Wysokiński — „Produkcja zwierzęca w Polsce".
15. Dr. Stanisław Schätzel — „Przemysł naftowy".
16. Inż. Henryk Karpiński — „Stan przemysłu papierniczego w Polsce: jego potrzeby i widoki rozwoju na przyszłość".

Pozatem jest zapowiedziany dalszy szereg referatów z rozmaitych działów gospodarstwa krajowego, które jeszcze nie zostały przedłożone Komitetowi Zjazdowemu.

Wiadomości drobne.

Jeszcze w sprawie złomu.

W związku z wiadomością o zwróceniu się niemieckich organizacyj skupu złomu żelaznego do organizacyj polskich hut żelaznych z propozycją skontyngentowania rynków zakupów, dowiadujemy się, że propozycje te zmierzały w tym kierunku, aby drogą porozumienia uzyskać od hut górnośląskich zrzeczenie się pretensyj do kontyngentu przywozowego z Niemiec. Jak wiadomo, kontyngent, jaki przysługiwał Polsce, według konwencji genewskiej, wynosił 20.000 ton miesięcznie. Propozycja ta została odrzucona. Przykry układ handlowy polsko - niemiecki musi zabezpieczyć hutom polskim dowóz złomu niemieckiego, którego cena stoi na równym poziomie z polskim złomem. Obecnie utrzymuje się ona w granicach 46—48 marek niem. Niemieckie huty są w tem szczęśliwem położeniu, że muszą sprowadzać z zagranicy zaledwie 20 proc. swego zapotrzebowania, podczas gdy huty polskie 75 procent.

Produkcja rud w Polsce.

W miesiącu lipcu r. b. wydobyto ogółem w Polsce rudy cynkowej i ołowianej niewzbogaconej — 82.054 ton, w stosunku do czerwca wydobycie zwiększyło się o 20,4%. Nie bacząc na słabą konjunkturę na cynk na rynku światowym, kopalnie nasze pracują normalnie. Przywóz rud cynkowych i ołowianych zwiększył się dość znacznie, gdyż w lipcu rudy cynkowej przywieźliśmy 20.276 ton (w czerwcu 13.106), zaś rudy ołowianej w lipcu — 1.765 (w czerwcu 1.230). Jak widać, przywóz rud cynkowych zwiększył się w lipcu o 54,7%, w porównaniu z czerwcem, (dorównał prawie przywozowi w maju — 21.581 ton); przywóz zaś rud ołowianych zwiększył się w porównaniu z czerwcem o 43,5%. Wydajność pracy robotnika w tonach na miesiąc dla całej załogi wyniosła dla Polski wogóle 10,70 ton. Prace poszukiwawcze na galman w gminie Długoszyn i Trzebini w okręgu krakowskim trwają w dalszym ciągu.

Syndykat drutu i gwoździ.

Ukończenie pertraktacyj w sprawie przystąpienia poważniejszych fabryk drutu i gwoździ do wspólnej organizacji w swoim czasie było poważniejszym etapem na tej drodze. Obecnie jednak stwierdzić należy dalszy pomyślny postęp prac nad utworzeniem tej organizacji. Odbywające się narady mają li tylko charakter wewnętrzny, których głównym przedmiotem jest kwestja udziału poszczególnych członków w syndykacie. Uzgodnienie tej sprawy pomiędzy fabrykami, które zgłosiły swój akces do wspólnej organizacji, przyśpieszy ostatecznie powstanie syndykatu, gdyż pozostaną do omówienia już tylko drobniejsze sprawy o charakterze organizacyjnym. Termin, w którym syndykat rozpocząłby funkcjonować, spodziewany jest na połowę miesięca października.

NOWE WYDAWNICTWA

M. Arcta Słownik ortograficzny. Wydanie III uzupełnione i poprawione przez St. Szobera, prof. Uniwersytetu Warszawskiego. Pisownia podług obowiązujących zasad Polskiej Akademji Umiejętności. 60 000 wyrazów z podziałem na zgłoski i podaniem 150 000 końcówek odmian gramatycznych. Wydawnictwo M. Arcta w Warszawie. Cena: brosz. zł 10,—, w miękkiej płóciennej oprawie — zł 12,—.

Największy ten (356 stron trzyszpaltowych) i najpełniejszy z istniejących wydawnictw tego rodzaju, Słownik ortograficzny był wyczerpany przez lat siedem. Brak ten dał się dotkliwie odczuwać i ukazanie się nowego wydania należy powitać z uznaniem, szczególniej, że Słownik ten podaje formy gramatyczne. W języku polskim jest to niesłychanie ważne, ze względu na narzędnik i jego końcówki „em" i „ym", „emi" i „ymi", które każdy prawie inaczej pisze, z powodu długoletniego sporu pomiędzy gramatykami warszawskimi a Akademją. Również w czasownikach jest wiele końcówek, z któremi przeciętny inteligent nie może sobie dać rady. Słownik ortograficzny M. Arcta odda wielkie usługi Nauczycielstwu, jest niezbędny dla młodzieży, a nieoceniony poprostu dla urzędników.

Poważne źródła dostawcze

„RADIOPHONE" spiralne anteny pokojowe
wyrabia masowo z najlepszego materjału galwanizowanego,
4516 **W. Narożny i S-wie**
Poznań, 1, ul Ogrodowa nr. 15/16. — Telefon 26-58

Naczynia mleczarskie, naczynia kuchenne, wyroby blaszane cynowane, kotły,
2123 zbiorniki do wody, mleka itp. poleca
J. Wiśniewski, Zakłady Blacharskie w Warszawie, Nowy Świat 62. Telefon 268-19

Śruby „Helios" do drzewa toczone, mosiężne i poniklowane. Wszelkie części fasonowe mos. 2967
POZNAŃ, Rynek Łazarski 8. Tel. 6543.

Zamki, zapory i zatrzaski patent. do drzwi
FERROPOL Sp. z o. o. Poznań, Św. Marcin 46. 3974

Ręczne magle domowe i wszelkie maszyny rolnicze poleca 178
Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Bracia Biskupscy S. A. w Kołomyi.

Szkło okienne, kit szklarski, diamenty do rżnięcia szkła
poleca hurtownie **M. WARM, Gniezno** 4497

Hurt. rowerów, 4313 oraz wszelkich części rezerwowych Wirówki, butelki termosowe
HURTOWNIA PNEUMATYKÓW T. z o. p. OSTRÓW (Wlkp.)

Ruszta lane w kokilach 3615c
bądź napuszczane, ze specjalnego żeliwa odpornego na ogień, tak dla palenisk stałych jak i ruchomych.
Tow. Akc. „WIEPOFANA" Poznań-Dąbrowskiego 81 - tel. 61-56

Fabryka wyrobów aluminiowych w Drawskim-Młynie (Wlkp.) dostarcza
ŁYŻKI i ŁYŻECZKI ALUMINIOWE

KOLANA KARBOWANE, RURY DO KUCHEN 4402
oraz klamerki do pantofli
poleca jako swą specjalność po cenach konkurencyjnych
M. Leszczyński, Włocławek, Kościuszki 24.

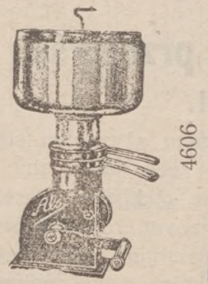
Wędzidła i zgrzebła do koni
3756
dost. Fabr. Wyr. Żel. Sulkiewicz i Robakowski, Bydgoszcz. Cennik na żądanie

Plomby ołowiane w różnych wielkościach i w każdej ilości poleca 2866
Stec & Lisowski. fabryka plomb, Toruń, Kochanowskiego 1 a

Artykuły oświetleniowe naftowe i gazowe
4578 hurtownie. — St. CICHOCKI, Poznań, Woźna 20. Tel. 5338

VULKAN rozczyn gumowy i płótno gum. (Gummilösung) wyrabia w najlepszym gatunku **Gumy** Poznań, 27 Grudnia 15 3790

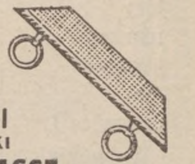
ARMATURĘ żeliwną, stalową i bronzową, jako to: wentyle, krany i zasuwy wszelkich typów, inżektory, manometry i t. p. do przewodów na parę przegrzaną i nasyconą
polecają
JANCZEWSKI i FREYMARK
Warszawa, Mokotowska 49.
2925c

Korzystny zakup!
Wirówki 40 ltr.
z próżnym bębnem
w precyzyjnem wykonaniu
po **zł. 80.**— loco magazyn.
4606
W. Gierczyński i S-ka
Poznań, św. Marcin 13, tel. 1885.

PASY TRANSMISYJNE
skórzane oraz z sierści wielbłądziej, specjalne do napędu młockarń i wszelkie inne artykuły techniczne poleca ze składu 4490
St. Duchowski - Biuro Inżynierskie
Tel. 32-26 Poznań, Al Marcinkowskiego 1.

Taśma z kołeczkami do firan
(Gardinenringband)
Sznury do rolosów i markiz
Taśma lejcowa (lejce) 4310

PASAMON FABRYKA PASMANTERJI
WŁAŚĆ. E. F. LEWANDOWSKI
Bydgoszcz, Plac Teatralny, 4. Tel. 1667

E. Pitak & Co.
fabr. wyr. drzewn.
Bydgoszcz,
ul. Zduny 18/19 tel. 353

Specjalność: fabrykacja masowa wszelk. artykuł. domowych. 443

Drawska Odlewnia żelaza i Fabryka Maszyn
(Drawski-Młyn (Wielkopolska)
poleca 2902
odlewy żeliwne o doskonałej jakości
Dostawa terminowa. Piec codziennie czynny.

Zamki meblowe 4311
Zawiasy taśmowe (Klavierbänder)
Szyny do schodów (Treppenleisten)
Fabryka „Fema" T. A., Bydgoszcz.

PRACOWNIA DIAMENTOW DO RŻNIĘCIA SZKŁA I DO TARCZ SZMERGLOWYCH

H. SZEFTEL
Warszawa, Graniczna 16
Egz. od 1882 r.
4022

Wolne miejsce

Stan zatrudnienia w przemyśle budowlanym.

Po przejściowem, chociaż nieznacznem ożywieniu się w okresie kwiecień - październik r. 1925, ruch budowlany zapadł w martwotę, z której niemoże się podnieść. Wszelkie wysiłki w roku sezonowym 1926 i bieżącym, rozbijają się o brak gotówki i kredytów. Dopiero w ostatnim czasie wyłoniły się pewne możliwości kredytowe, które mogą spowodować wzrost zatrudnienia w przemyśle budowlanym.

Stan zatrudnienia w przemyśle budowlanym w pierwszem półroczu 1927, najlepiej wyjaśni liczbowe zestawienie ze stanem ruchu z lat 1926 i 1925.

Miesiące	Ilość zatrudnionych robotników w tysiącach			Ilość przepracowanych robotn. godzin tygodn. w tysiącach		
	1925	1926	1927	1925	1926	1927
styczeń	18.0	11.1	12.6	826	490	573
luty	16.4	12.1	11.3	674	539	517
marzec	16.9	13.3	14.3	766	599	651
kwiecień	12.8	18.2	17.7	961	836	814
maj	24.8	19.9	20.7	1133	868	975
czerwiec[1])	25.8	20.2	21.8	1219	933	1007

W analogicznem położeniu znajduje się nasz przemysł drzewny. Jest to zupełnie zrozumiałe gdyż zależy on w głównej mierze od ruchu budowlanego. Jak w przemyśle budowlanym, tak i w przemyśle drzewnym stan zatrudnienia zajmuje średnie miejsce pomiędzy stanem zatrudnienia z roku 1925 i 1926.

Pod koniec czerwca lat 1925 i 1927 pracowało w przemyśle drzewnym robotników 51.4, 42.7, 49.8 tysięcy; ilość przepracowanych tygodniowo robotnikogodzin wynosiła w latach 1925 do 1927 w tysiącach: 2341, 1932, 2244.

Na szczególniejszą uwagę zasługuje stan zatrudnienia w głównej gałęzi przemysłu drzewnego, w tartakach.

Miesiące	Ilość zatrudnionych robotników w tysiącach		Ilość tygodniowych robotnikogodz. w tysiąc.	
	1926	1927	1926	1927
styczeń	23.3	25.6	—	1146
luty	26.3	29.7	—	1384
marzec	27.0	31.8	—	1447
kwiecień	27.2	31.9		1437
maj	28.0	32.6	1282	1549
czerwiec	28.8	32.4	1301	1461

Ruch w przemyśle tartacznym znacznie przewyższa w r. b. ruch z ubiegłego roku. W roku bieżącym bowiem eksport pół-fabrykatów, czyli drzewa tartego odbywa się na większą skalę, aniżeli roku ubiegłego i w lata poprzednie.

Wywóz drzewa obrobionego i wyrobów drzewnych w pierwszem półroczu lat 1925 do 1927 wynosił w tysiącach ton:

Rodzaj drzewa i wyrobów	styczeń—czerwiec		
	1925	1926	1927
bale deski, łaty	674.4	643.2	940.0
podkłady kolejowe	184.9	204.2	100.2
wyroby bednarskie	46.1	21.9	21.3
meble	2.2	2.6	2.7

[1]) Dane z „Przeglądu Gospodarczego" nr. 16.

Z powyższego widać, że w roku 1925, chociaż wytwórczość drzewa była większa, niż w roku bieżącym, jednak eksport był mniejszy. Snać konsumcja krajowa była większa. Zastanawia zmniejszający się eksport podkładów kolejowych i wyrobów bednarskich. Idzie to na karb wzmożonego zaopatrzenia w kraju i upadku rzemiosła bednarskiego.

Wytwórczość mebli giętych wykazuje znaczny postęp, datujący się już od początku roku 1926.

W styczniu r. 1926 zatrudniał ten przemysł 4.700 robotników, a w czerwcu rb. liczba ich doszła do 6100. W. M-cki.

Skutki górnośląskiej konwencji wapiennej.

Dojście do skutku górnośląskiej konwencji wapienniczej, wydaje obecnie już pożądane dla przemysłu wapiennego skutki, chroniąc w tak krytycznym czasie od strat dzikiej konkurencji. Poprzednia bowiem walka o rynek górnośląski doprowadziła, ze względu na mały popyt, do dzikich cen 18—19 zł za tonę, powodując straty dla przedsiębiorstw, bowiem koszty własne dochodziły do 22 złotych za tonę.

Mimo tych niskich cen, popyt na wapno był bardzo mały, a o wyjściu na dalsze rynki nie było mowy, ze względu na koszty przewozu, które dorównywały cenom, ustalonym przez wapienniki częstochowskie i kieleckie.

Konwencja ukracając walkę konkurencyjną, ustaliła ceny, zabezpieczające właścicielom przynajmniej drobny zarobek. Obecnie obowiązuje cena konwencyjna 24 zł za tonę wapna budowlanego i 23 zł za wapno rolnicze. Konwencja przewiduje różniczkowe od 25 zł do 100 zł kary za przekroczenie ceny sprzedaży, mianowicie za każdy wagon dostarczonego wapna i za każdy wypadek złamania konwencji.

Zdolność wytwórcza 19 zakładów wapiennych, weszłych do konwencji wynosi około 70.000 ton wapna rocznie, a obecna produkcja sięga 85 proc. tej zdolności. Pamiętać jednak trzeba, że wszystkie wapienniki pracują porą zimową.

Przemysł górnośląski wapienny zatrudnia obecnie około 1000 pracowników.

Zarobki wykwalifikowanych robotników sięgają 9 złotych dziennie i opierają się na systemie płacy akordowo-dniówkowym. Robotnicy niewykwalifikowani zarabiają do 4 zł dziennie. Robotnikom przyznawano podwyżki płac równolegle do podwyżek, przyznawanych w górnictwie węglowem.

Obecnie sytuacja przedstawia się korzystniej dzięki ożywieniu ruchu budowlanego i zapotrzebowaniu wapna dla celów rolniczych, wskutek czego powiększył się zbyt.

Konjunktura na okres pozostałych dwu miesięcy sezonu budowlanego zapowiada się pomyślnie. O ile nastąpi podwyżka cen węgla, nastąpi także podwyżka cen wapna, o 40% kosztów produkcji.

Wapienniki zbywają całą niemal produkcję na rynku górnośląskim, tylko drobne ilości znajdują zbyt na rynku dalszym. Na rynek górnośląski niemiecki wapna się nie eksportuje, z powodu istniejącej wojny celnej, aczkolwiek mogłoby tam znaleźć łatwy zbyt, ze względu na swą wartość i niższą cenę, niż ustalona przez niemiecką konwencję wapienniczą. Tona wapna niemieckiego kosztuje 17.50 mk.

* * *

Położenie ogólno-polskiego wapiennictwa nie przedstawia poważnych odchyleń od położenia wapiennictwa górnośląskiego. Przechodzi ono te same konjunktury, co tamto. Mimo mało sprzyjających warunków rozwija się ono stale od roku 1924 począwszy.

Łazowskie Zakłady Ceramiczne

SP. Z OGR. ODP.

Łazy, Star. Zawierciańskie

Wszelkie wyroby szamotowe

Cegła fasonowa

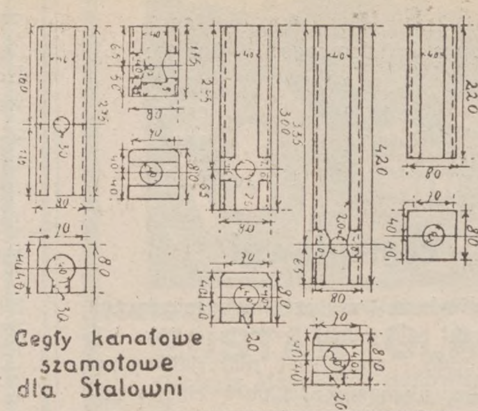
podług rysunków

Cegła szamotowa

norm. 29—36 St. Seg. 4653t

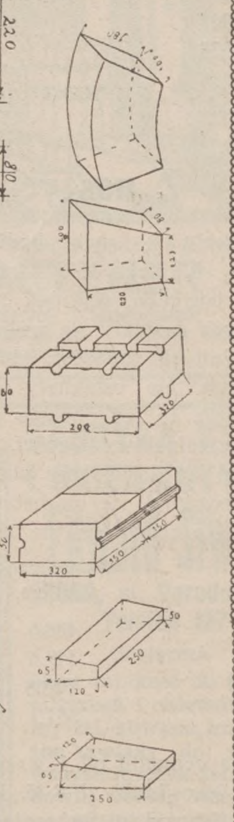
Płyty piekarskie i zaprawy szamotowe

stale na składzie. 4338

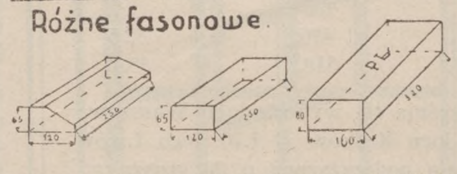
Cegły kanałowe szamotowe dla Stalowni

Sklepieniowe.

Płytki normalne i płyty piekarskie Wymiary:	Waga i sztuki
300 × 150 × 50 m/m	4,6
300 × 150 × 40 „	3,7
300 × 400 × 50 „	12,—
300 × 400 × 40 „	10,—
250 × 120 × 30 „	1,8
250 × 120 × 40 „	2,4
300 × 300 × 50 „	9,—
300 × 300 × 40 „	7,2

Różne fasonowe.

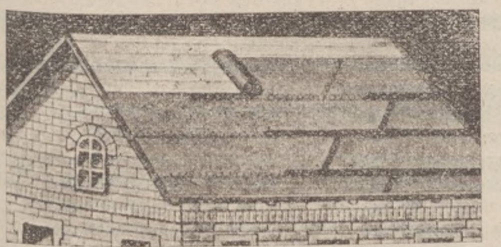
„KORIOLIT a la Ruberoid“

Specjalna papa asfaltowa

wolna od smoły i bezwonna, nie wymagająca smołowania, ani przy wykonaniu pokrycia dachu, ani też przez cały szereg lat, wobec czego zastosowanie tego materjału kalkuluje się korzystniej do papy piaskowanej.

„KORIOLIT“

jest trwały, absolutnie nieprzemakalny i odporny na ogień przenośny.

4615

Wyłączną sprzedaż specjalnej papy asfaltowej „Koriolit“ na Województwa Poznańskie i Pomorskie posiada tylko

„MATERJAŁ BUDOWLANY“

Tow. Akc.

w Poznaniu, Sew. Mielżyńskiego 23, Tel. 2976 i 3874
Oddział w Toruniu, ul. Żeglarska 27, tel. 643
Biuro Sprzedaży: Grudziądz, Ogrodowa 23, tel. 950

Krajowe i czeskie rury i koryta glazurowane, szamoty, płyty posadzkowe i ścienne glazurowane, cegłę, pustaki, sufitówkę, płyty cegłowe, dachówkę paloną, papę smołę, lepnik karbolineum, „Korjolit“, „Eternit“, gwoździe, drut, szplisy pod dachówkę, szklaną dachówkę, marmur tł. do teracco, „Ceresit“ kafle do pieców.

i wszelkie inne materjały budowlane poleca hurtownie i detalicznie

STEFAN PEŁCZYŃSKI

POZNAŃ

4350

Dworzec towarowy - Telefon 56-50

Główny Urząd Statystyczny, opierając się na danych 91 zakładów wapienniczych, podaje produkcję ogólno-polskiego wapiennictwa w 1000 ton:

w roku:	wapna budulcowego:	innego:
1924	320.2	131.3
1925	426.0	153.3
1926	462.4	158.4

H. Groński.

Z naszych cementowni.

Jakkolwiek ruch budowlany w ostatnich miesiącach wzmógł się nieco, nie zdołał się jednak rozwinąć tak, jakby było potrzeba, wskutek tego i wytwórnie materjałów budowlanych znalazły się wobec niemożliwości pozbycia się nagromadzonych zapasów, obliczonych na pełniejszy zbyt. Cementownie nie osiągnęły oczekiwanych ilości zleceń wysyłkowych, to też obecnie pracują przeciętnie niżej 60 proc. swej normalnej wydajności. Całe zużycie tegoroczne cementu nie różni się dotychczas wiele od zeszłorocznego. Wyrób cementu rozwijał się w ostatnich latach nierównomiernie. W 1000 ton przedstawia się następująco:

Rok	Wytwórczość ogólna	Eksport	Remanent i konsumcja w kraju:
1923	488.6	473.4	15.2
1924	349.6	408.8	
1925	528.8	496.3	32.5
1926	557.1	518.7	38.4

Cena cementu od 1 września rb. wynosi: loco Warszawa zł 8.60, loco Łódź zł 8.25, loco Kraków zł 7.70, loco Lwów zł 8.90. Znaczy to, że została podwyższoną o 30 groszy na 100 kg. Znajduje to swe usprawiedliwienie w znacznej podwyżce cen węgla oraz robocizny.

Sądząc z wysyłek cementu do poszczególnych województw, najintensywniej postępuje budowa w województwie śląskiem, dalej w województwach warszawskiem, krakowskiem i kieleckiem, najsłabiej zaś w województwach poleskiem, wileńskiem i nowogrodzkiem.

Opóźnianie się i nie dojście do skutku oczekiwanych inwestycyj rządowych i komunalnych na większą skalę, wpływa bardzo ujemnie na przemysł cementowy w kraju. Step.

Zakres działania rządowej akcji budowlanej.

Jest on chwilowo bardzo wąski — i ogranicza się do bardzo skromnej roli, polegającej na wyłącznem ułatwianiu i regulowaniu nabywania terenów pod budowę.

Aby zapobiec nadużyciom przy odstępowaniu gruntów państwowych i samorządowych na cele rozbudowy, ministerstwo najpierw grunty wydzierżawia, a dopiero później odstępuje na własność.

Odstępowanie gruntów, a więc sprzedaż, względnie udzielanie prawa zabudowy dokonywa się za pośrednictwem samorządów. Miasta muszą jednak przedłożyć częściowy plan regulacyjny. Sama akcja budowlana zależna jest od taniego materjału i kredytu na robociznę. Materjału jest dosyć, należy go jednak umiejętnie zużytkować.

Popierając zasadniczo wykonywanie budowy z materjałów ciężkich (cegła, kamień, beton, żelazo-beton, drzewo) ministerstwo dąży, aby miastom mniejszym lub przedmieściom ułatwić rozbudowę przez dostarczanie zastępczych materjałów budowlanych (glina, cegła z trocin, wełna drzewna). Pragnąc w tym zakresie osiągnąć należyte rezultaty, **założono** w woj. wołyńskiem i wileńskiem **kursy praktyczne budowy domów mieszkalnych z materjałów zastępczych.**

Ministerstwo specjalnie popiera budowę małych mieszkań i daje spółdzielniom mieszkaniowym 80 proc. zniżki od ceny szacunkowej gruntu i to na kilkuletnie spłaty.

Kredyty budowlane rozdziela się przez Bank Gosp. Kraj. Dotychczas przy współudziale Min. Robót Publ. wybudowano w miastach 12 tysięcy mieszkań.

Z rynku materjałów budowlanych, metali, wyrobów i surowców metalowych

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Katowice, 5. 9. Cement portlandzki w beczkach loco Katowice 8,65 zł za 100 kg. w workach 7,90 zł. Wobec postanowionej przez Syndykat cementowy podwyżki, ceny będą od 1. 9. wyższe o 30 gr na 100 kg. Wapno loco Katowice za tonę zależnie od gatunku, budowlane 28—40 zł, hydrauliczne 52 zł. Cegła: Wobec zwyżki płac robotników o 13% ceny poszły w górę o 20—25%. Cegła zwyczajna loco st. załad. 45—50 zł za 1 000 szt., na budowie 51—55 zł, pustaki droższe o 10 zł na tysiącu, cegła szamotowa zależnie od gatunku 115—205 zł za 1 000 kg. Cegła sufitowa zwykła loco wagon st. zał., zależnie od wymiarów 15—18 cm. x 25 x 25 250—300 zł), większe wymiary do 450 zł. Dachówki: karpiówka I 105—120 zł za 1 000 szt., felcówka 280—300 zł, eternit 500—600 zł. Na rynku odczuwa się brak cegły. Cegielnie dotychczas przeważnie eksportowały cegłę zagranicę, ze względu na wyższe ceny, względnie wywoziły do dalszych okolic, gdzie płacono lepsze. Cegła tutejsza jest poszukiwana ze względu na wyjątkową dobroć. Obecny brak tłumaczy się dalszym wywozem cegły ze względu na zawarte kontrakty, jak również tem, ze cegielnie nie przewidywały większego ożywienia ruchu budowlanego. Obecna produkcja cegielń wynosi zaledwie 30% pełnej zdolności wytwórczej. Przedsiębiorstwa materjałów budowlanych skarżą się na brak kapitału obrotowego. Cementownie żądają pieniędzy z góry.

METALE I WYROBY METALOWE.

Warszawa, 5. 9. Dom Handlowy A. Gepner w Warszawie, Grzybowska 27, notuje następujące ceny orjentacyjne w złotych za 1 kg.: cyna Banca w blokach 15,00, ołów hutniczy 1,35, cynk 1,50, blacha cynkowa zasadn. 1,66, antymon 3,25, aluminjum hutnicze 5,25, blacha miedziana zasadn. 4,41, blacha mosiężna zasadn. 3,70—4,20.

Berlin, 5. 9. Ceny w markach niem. za 100 kg. Miedź elektrolityczna dostawa zaraz cif Hamburg, Brema, lub Rotterdam (za 100 kg.) 127, Cynk w płytach remelted zwykłej jakości handl. 50—50¾, Oryginalne aluminjum hutnicze 98—99% w blokach, sztabach walcow. i ciągn. 214, Nikiel czysty 98—99% 340—350, Antymon Regulus 85—90.

Warszawa, 5. 9. „Elibor" i S-ka Akc. Handlowo - Przemysłowa Ł. J. Borkowski, Warszawa, Mazowiecka 11, notuje następujące ceny loco skład (w zł za 1 kg.): Cyna Banca 14,80, aluminjum 5,10, ołów 1,40, blacha cynkowa 1,70, blacha ocynkowana 1,20, blacha dachowa żelazna 0,99. Żelazo 0,47, belki 0,52, hufnale 31 za skrzynkę, cement 20,50 za beczkę; cegła ogniotrwała 0,22 za 1 sztukę, karbid 68,00 za 100 kg. Węgiel górnośląski gruby i kostka zł 44,00 za tonę.

SUROWCE METALOWE.

Nowy Bytom, 5. 9. Surówka odlewnicza Huty Pokoju Nr. 1 (Friedenshütte, P. G. S. — reprezentacja Spółka Akcyjna Józef Wdowiński w Warszawie, Sienna 11, cena za tonę 210 zł, loco stacja Nowy Bytom.

KAMIENIOŁOMY.

Katowice, 5. 9. Firma Liersz i S-ka Katowicka, przedstawicielstwo „Kamieniołomów Tatrzańskich fundacji Kórnickiej i firmy H. Klejnowskiego w Zakopanem notuje ceny loco wagon st. Katowice za tonę: kostka duża I klasy o wymiarach boku 15—20 cm. szarogłaz tatrzański 94,50 zł, granit tatrzański 126 zł, przy odchyleniach od tego wymiaru za szarogłaz 31,50—75,50 zł, za granit od 42—84 zł. Kostka drobna I kl. o wymiarze 8—12 cm. 99,50 zł, szarogłaz, 136,50 zł, granit. Kostka mozajka nieprawidłowa, wymiary od 4—6 cm., 68 zł, szarogłaz, 84 zł granit. Kamieniołomy Tatrzańskie doprowadziły już swą produkcję do zdolności wysyłkowej 250 ton dziennie materjału brukarskiego, a w najbliższej przyszłości do 500 ton. Dzisiejsza produkcja przewyższa łączną produkcję wszystkich polskich kamieniołomów. Uruchomiono również młyny do mielenia sortowanego według kolorów granitu, który będzie używany w kolorach naturalnych do zapraw fasodowych i robót terazzo. Zastąpi on używane dotąd zagraniczne fasodowe wyprawy sztucznie farbowane. Cena będzie o 50% niższa. Brukowiec z tych kamieniołomów dostarcza się już szeroko. Użyto go ostatnio do wybrukowania Centralnej Targowicy w Mysłowicach i drogi Modrzejów — Mysłowice. Żwirki granitowe okazały się odpowiednim surowcem do nawierzchni bitumicznych makadowych.

ZŁOTY W DNIU 5 WRZEŚNIA 1927 ROKU.

Gdańsk przekaz 57,64—57,78, gotówka 57,69—57,83, **Berlin** przekaz na Warszawę 46,85—47,05, przekaz na Poznań 46,90—47,10, przekaz na Katowice —, gotówka 46,875—47,275, **Medjolan** przekaz 207, **Praga** przekaz 376,75, **Bukareszt** przekaz 1 810, **Czerniowce** przekaz 1 800, **Londyn** przekaz 43,50, **N. York** przekaz 11,20, **Ryga** przekaz 61, **Zurych** przekaz 58, **Wiedeń** przekaz 79,02.

Urządzenia Galwaniczne

Wszelkie maszyny i artykuły do galwano-techniki
Prądnice, preparowane sole metalowe,
szlifierki, artykuły polerownicze

LANGBEIN-PFANHAUSER-WERKE, LIPSK

Tow. Akc.

Przedstawicielstwo i skład:

STANISŁAW COHN

WARSZAWA, Senatorska 36, tel. 41-62 i 41-61
4197 b

Szlifowanie cylindrów

30—200 m/m ⊖ z 1/100 m/m dokładności na specjalnej automatycznej maszynie do szlifowania cylindrów szwajcarskiego fabrykatu L. Kellenberger, Szwajcarja

Wykonuje się:

tłoki wszelkich rozmiarów
pierścienie tłokowe
} **pierwszorzędny odlew**

sworznie tłokowe 3796
stal chromniklowa, cementowane i szlifowane
z 1/100 m/m dokładnością

zawory
z wysoko wartościowej stali chromoniklowej

dostarcza szybko — precyzyjnie — tanio

Specjalne przedsiębiorstwo
tego rodzaju w Polsce

R. Gunsch, Motory

ul. Wielka 6 **Poznań** **Tel. 3928**
Warsztaty - Rabat **Kosztorysy bezpłatnie**

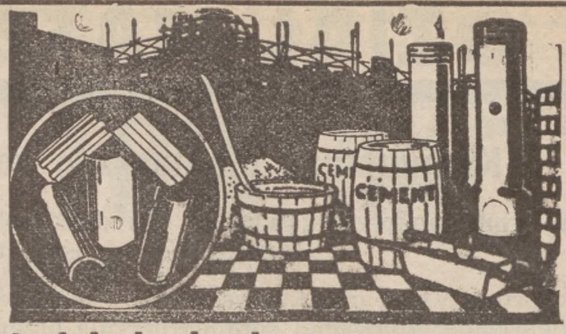
Artykuły do szlifowania

jak płótna, papiery, tarcze szlifiercze: ze szmerglu „Naxos", korundu i karborundu. Minerały mielone, szmergiel i pomeks wszelkich grubości poleca

Haeberle i S-ka Tow. Kom.

Pierwsza Polska Fabryka Wyrobów Szmerglowych
2796 **Grodzisk - Mazowiecki** 3724

Wyroby fabryki nagrodzone złotym medalem na wystawie w Rzymie 1927 r.

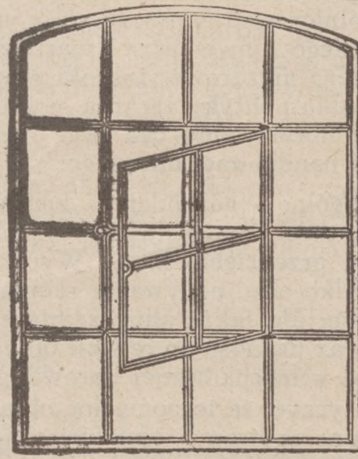

4047

Materjały budowlane wszelk. rodzaju poleca

GUSTAW GLAETZNER

Centrala Materjałów Budowlanych i Dachówek
Tel. 6580 **POZNAŃ 3, Mickiewicza 36** zał. 1907 r.
adr. telegraf.: „Dachglaetzner"-Poznań.

FABRYKA KRAT I OKIEN KUTYCH

Edward Siwka

ŚRODA, ul. Ogrodowa 5.
Telefon 127

dostarcza
okna żel.-kute do fabryk, mieszkań i chlewów, bramy żel.-suwane, kraty, różne zawiasy do wrót i wszystkie artyk. żel. do budowli, według własnych i nadesłanych prospektów szybko i tanio. 3816
Kosztorysy darmo.

U specjalisty

należy kupować przybory do

samorodnego spawania

palniki, węże, reduktory, druty,
proszki, tlen, wodór, acetylen, karbid. 4392

Jerzy Dziembowski

Tel. 15-14. Bydgoszcz, pl. Wolności

ZAMKI I OKUCIA

BUDOWLANE I MEBLOWE

wykonuje

TORUŃSKA FABRYKA ZAMKÓW J. Broda

TORUŃ, UL. KOSZAROWA 11-13. TELEFON 1441
Adres telegraficzny: „BRODABIURO" 42

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Konjunktura dla maszyn rolniczych na VII Targach Wschodnich.

W tym roku przedstawia się ona doskonale... Zapowiada się mnóstwo transakcyj w tej dziedzinie... Zarządzenie odnośnej ankiety było doskonałym pomysłem...

Obecne VII Targi Lwowskie odbywają się pod znakiem nader pomyślnej konjunktury dla przemysłu maszyn rolniczych. Sezon wiosenny przyniósł dodatnie wyniki, a obecnie sezon jesienny również zapowiada się bardzo korzystnie. Na taki stan rzeczy wpłynął bezpośrednio wzrost siły nabywczej ludności rolniczej, dla której zwyżka cen na zboże i produkty rolne stworzyła tak bardzo pożądane możliwości rozwojowe. Przez długi czas rolnicy wstrzymywali się z uzupełnianiem nadwerężonego inwentarza martwego, gdyż zmuszały ich do tego niezdrowe stosunki gospodarcze w kraju oraz błędna polityka agrarna, wyrażająca się w szkodliwem normowaniu cen oraz nieracjonalnej reglamentacji handlu zagranicznego.

Obecnie sytuacja ogólno - gospodarcza zmieniła się na korzyść, wiara w dalszy pomyślny rozwój obudziła uśpioną energję i przedsiębiorczość. Wyraźnie daje się odczuwać nietylko chęć nabywania racjonalnych narzędzi rolniczych, ale także silne zainteresowanie się nowościami oraz dążność do rewizji dotychczas stosowanych metod w mechanicznej uprawie gleby. Należy sobie tylko życzyć, że te pomyślne objawy zostaną należycie ocenione ze strony czynników rządowych i że nie powróci się na dawną drogę zbytniego krępowania ruchów, które przyniosło nam tak bolesne doświadczenie. Odnosi się to w szczególności do polityki celnej względem tych maszyn i narzędzi, których sprowadzanie z punktu widzenia wartości użytkowej dla rolnika jest wskazane. Jeżeli wzrost produkcji leży w interesie przemysłowca i robotnika, to postulat ten nie może być sprzeczny z interesem kraju. Chodzi przecież głównie o utrwalenie cen na rynku zbożowym, gdyż różnice cen w poszczególnych okresach roku szkodliwie oddziaływują również na produkcję maszyn i narzędzi rolniczych.

Tegoroczni wystawcy winni być zadowoleni tak co do zainteresowania się eksponatami, jak i wielkości obrotów. Wszakże VI Targi były pod tym względem również udatne, jakkolwiek nie ilustrowały w pełni naszego przemysłu maszyn rolniczych naskutek krytycznych warunków w owym okresie. Należy zauważyć, że uchwycenie wielkości dokonanych transakcyj należy zasadniczo do rzeczy trudnych, gdyż transakcje nie podlegają rejestracji i uchylają się temsamem z pod ścisłej kontroli. Do tego dochodzi jeszcze, że poszczególni wystawcy z różnych przyczyn niechętnie udzielają informacyj ścisłych albo też autentycznych a wobec interpelujących okazują przeważnie pewien pesymizm, wypływaj. zresztą więcej z nałogu, aniżeli faktycznego stanu rzeczy. Ścisłe zobrazowanie dokonanych obrotów da się przeprowadzić jedynie w odniesieniu do tych towarów zagranicznych, które podlegają zakazowi przywozu i to na podstawie wydawanych na miejscu pozwoleń na zatrzymanie danych eksponatów w kraju.

Udział wystawców zagranicznych w tegorocznych targach zapowiadany był również jako bardzo liczny. Zagranica doskonale zdaje sobie sprawę z tego, że rynek polski jest wybitnym terenem zbytu dla jej wyrobów tembardziej, że nie jesteśmy jeszcze w stanie pokryć całkowitego zapotrzebowania wewnętrzn. własnemi siłami. Korzysta więc z imprez targowych w miarę sprzyjających konjunktur, a ponieważ ona w tym roku przedstawia się pomyślnie, należy się spodziewać znacznych obrotów w tym względzie. Pod względem ilościowego udziału zaszły według ostatnich zestawień pewne przesunięcia, gdyż na miejsce Francji, przez szereg lat najliczniej reprezentowanej, wysunęły się na czoło Austrja i Niemcy. Jeżeli chodzi o Niemcy, należy przypuszczać, że wystąpienie ich odbywać się będzie pod znakiem złej konjunktury na przyszłość. W tych dniach wydane rozporządzenie, podnoszące cła dowozowe o 100% wobec tych krajów, z któremi niema umów handlowych, dotyka poważnie eksport niemiecki. Wprawdzie rozporządzenie to wchodzi w życie dopiero z końcem roku bieżącego, niemniej w szerokozakreślonej polityce ekspansywnej przemysłu niemieckiego stanowi wydarzenie zarówno nieoczekiwane, jak głębokie w skutkach. Wiadomo, że w naszym imporcie maszyn rolniczych Niemcy zajmują pierwsze miejsce, które po wejściu w życie nowego rozporządzenia będą musiały niewątpliwie ustąpić tym krajom konkurencyjnym, które zatrzymają prawo dowozu na

dawnych warunkach. Jak sprawy dalej się rozwiną, na to najlepiej odpowiedzieć nam mogą wyniki obecnych Targów we Lwowie.

Targi, jako instytucja społeczno - gospodarcza posiadają niezmierną wartość szczególnie dla takich krajów, jak Polska, pracującej nad budową swego młodego organizmu gospodarczego. Wykazują dobitnie, w jakich kierunkach idzie praca twórcza i postęp, zarazem znajduje w nich wierne odbicie każdorazowa sytuacja gospodarcza kraju. Dla wystawców miernikiem konjunktury jest wielkość dokonanych obrotów. I tutaj targi mogą dać zobrazowanie sytuacji, jakkolwiek cyfrowo niewyczerpujące, to jednak pozwalające na słuszne wnioskowanie. Rozpisana podczas zeszłorocznej kampanji przez Zarząd Targów ankieta, wzywająca wystawców do oświadczenia się co do ew. przedłużenia wystawy o kilka dni dostarczyła ciekawych danych o jej wynikach. Przypuszczamy, że podobna ankieta zostanie także podczas obecnej wystawy zastosowana, i że wykaże ona i w tym roku nieomylność pomyślnych horoskopów, stwierdzających według słów ministra Kwiatkowskiego powołanie Targów Lwowskich do podtrzymywania tradycyj ekonomicznych Polski przedrozbiorowej, stając na skrzyżowaniu międzynarodowych szlaków handlowych.

W. Laube.

Siewnik nowego typu.

Do znanych systemów siewników radełkowych przybywa nowy system siewnika nożycowego patentu Franz Udvary.

Wynalazek umożliwia rozmieszczanie w ziemi w jednakowych odstępach od siebie ziarna nasiennego przez zastosowanie specjalnego chwytacza w kształcie nożyc. Sposób taki wysiewu daje oszczędność na ilości ziarna siewnego i stwarza dobre warunki rozwoju roślin.

Chwytacz do ziarna siewnego składa się z dwu szczęk osadzonych na czopie. Jedna ze szczęk jest przymocowana swem przedłużeniem w pionowem położeniu do przesuwanej ruchem wahadłowym ramy, druga jest dociskana do poprzedniej szczęki przez sprężynę. Przedłużenie ramienia szczęki pierwszej jest zagięte pod kątem prostym w sprężyste ramię z zębem, który przytrzymuje szczękę drugą w stanie otwartym. Otwieranie chwytacza odbywa się przy powrotnym ruchu ramy w kierunku zbiornika ziarna, kiedy występ, umieszczony na ruchomej ramie maszyny, podnosi ramię i wyswobadza szczękę drugą, która dociska się natychmiast do pierwszej pod wpływem działania sprężyny. Sprężyna nie może być oczywiście zbyt mocna, gdyż szczęki gniotłyby ziarno siewne, szczęki zaś muszą być dostatecznie wąskie i zaokrąglone, aby chwytać jedno ziarno tylko i nie przecinać go. Po uchwyceniu ziarna przez szczęki rama przesuwa się z powrotem, wyciągając ze zbiornika chwytacz.

Przed osiągnięciem krańcowego położenia przez ramę, sztyft umieszczony na przedłużeniu szczęki drugiej zaczepia o występ co powoduje otwarcie chwytacza. Przesuw wahadłowy ramy można otrzymać przez zastosowanie kombinacji dźwigni, ramion i przegubów napędzanych przez koła biegowe wprost lub pośrednio przez specjalny wał, przy pomocy korby. Można oczywiście zastosować szereg chwytaczy umocowanych na ramię a działających równocześnie.

Szczęka chwytacza pierwsza może być również umocowana na wahającym się czopie, wobec czego szczęka ta ma ruch wahadłowy i zanurza się do zbiornika ziarna siewnego, w położeniu ukośnem. Szczęki zwierają się pod wpływem działania sprężyny, gdy z końca ramienia szczęki drugiej zeskoczy ząb, podniesiony do góry wraz z ramieniem przez opornik.

Gdy wał wykonuje ruch odwrotny, chwytacze wychodzą ze zbiornika ziarn i zajmują położenie pionowe (szczęki nieco uchyl.), przyczem uprzednio szczęki rozwierają się, gdy sztyft na ramieniu szczęki 2-giej natrafia na wodzidło i po niem się przesuwa, dopóki nie zaczepi się koniec ramienia o ząb odpowiedni. Przy ponownym obrocie wału, chwytacz powraca do położenia zanurzającego się w zbiorniku ziarn siewnych itd. W tym wypadku również można zastosować układ szeregowy lub równoległy większej ilości chwytaczy (jak przy siewniku rzędowym radełka), a także jedno ze znanych urządzeń do robienia bruzd pod wysiewane ziarno.

Wadą powyższego typu są duże wychylenia poszczególnych części maszyny, wymagające znacznej siły napędnej przy małej sprawności i szybkiem zużywaniu się maszyny.

Aby tej wady uniknąć, zastosowano zamiast ruchu wahadłowego pojedyńczych nożyc-chwytaczy — ruch obrotowy nożyc w większej ilości obracających się na wspólnym wale i przechodzących po kolei przez wspólny zbiornik ziarna siewnego, gdzie chwytają pojedyńcze ziarna jakto chce zasada wynalazku.

Urządzenie to jest w ten sposób przeprowadzone, że na tarczy obracającej się naokoło osi w ramię maszyny, umieszczone są nożyce, chwytające ziarno tak, że ich stałe szczęki drugie są wprost krawędziami wycięć w tarczy, a szczęki ruchome pierwsze są na niej osadzone zapomocą bolców i na końcach opatrzone są dźwigniami, służącemi do otwierania szczęk. Na dźwignię działa sprężyna nawinięta około bolca, umieszczonego na szczęce pierwszej nożyc, chwytająca jednym końcem dźwignię w miejscu, gdzie posiada ona występ opatrzony podłużnem wycięciem, w którem koniec sprężyny może się swobodnie ślizgać, drugim końcem sprężyna jest zaczepiona o stojak umocowany na tarczy, ślizgając się w otworze w tym stojaku wywierconym.

W czasie pracy maszyny tarcza obraca się w kierunku wysypywanego ziarna. Po wejściu nożyc do zbiornika ziarn siewnych, dźwignia uderza o opornik i odczepia się od stojaka, uwalniając szczękę ruchomą pierwszą, wskutek czego chwytacz zamyka się, wciskając jedno ziarno. To samo powtarza się ze wszystkiemi chwytaczami przy przechodzeniu przez zbiornik ziarna. Następnie przy dalszem obracaniu się tarczy, ruchoma szczęka otwiera się, gdy sprężyna przejdzie pod opornik zamocowany na ramię maszyny i pozostaje otwartą, gdyż ząb zaczepia się o stojak.

Spadające w chwili otwarcia szczęk ziarno można kierować rurką prowadnicą, a także przy tej maszynie zastosować urządzenie do robienia bruzd wsiewnych.

Napęd otrzymujemy od kół jezdnych przez przekładnię zębatą. Maszyna ta daję większą szybkość roboczą, jest znacznie uproszczoną i odporniejszą na uszkodzenia, aniżeli maszyny rzędowe radełkowe.

Inż. St. P.

Młocarnie szerokomłotne VISTULA
Młocarnie z przymykami
Młocarnie z wałami do gładkiej słomy
Walce, kieraty
Siekacze do buraków
Sortowniki ziemniaków
Maszyny do czyszczenia zboża
Sieczkarnie bębnowe do zapędu mechanicznego stojące i na wozach
Sieczkarnie tarczowe
Koła transmisyjne
Pompy do gnojówki z rurą stalową i wyjmującemi wentylami
Szufle ziemne do transportowania ziemi

wykonuje jako długoletnią specjalność

A. P. Muscate

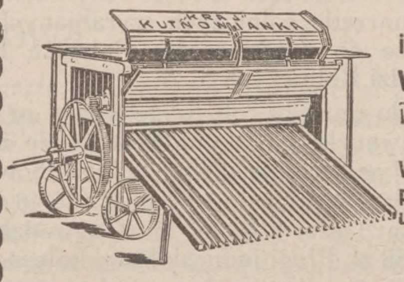
Fabryka Maszyn T. z o. p.

TCZEW (Pomorze)

4087

Młocarnie

szerokomłotne do prostej słomy
p. n.
„Kutnowianka"
wyrobu fabryki „KRAJ" Sp. Akc.

znane
i rozpowszechnione
w CAŁEJ POLSCE

Wszędzie, gdzie one pracują, cieszą się uznaniem i wielkim popytem.

PP. Odsprzedawców prosimy, aby zamówienia swoje na nadchodzący sezon, zarówno na młocarnie jak i kieraty, zgłaszali możliwie wcześniej w celu zabezpieczenia terminowej dostawy.

CENNIKI I OPISY WYSYŁAMY DARMO

„KRAJ" Sp. Akc. FABRYKA MASZYN i Narzędzi Rolniczych WARSZAWA, ul. Chmielna 26.

4605

M. ORŁOWSKI

Odlewnia żelaza, Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych w ŁOMŻY.

Firma egzystuje od 1901 roku

odznaczona medalem złotym na wystawie w Millerowie 1912 roku.

4670 Poleca:

Maneże 1, 2, 3, 4 konne wszelkich typów, znakomite **MŁOCARNIE SZEROKOMŁOTNE** do prostej słomy „**ORŁOWIANKI**" oraz młocarnie sztyftowe i cepowe.

Brony sprężynowe syst. **Osborne'a** 9, 7, 5-cio zębowe, **brony polowe.**

Sieczkarnie trybowe Nr. 7 i 5 Syst. **Bentala** CEB CCX Nr. 3.

Wialnie **Młynki trybowe** do razówki i wszelkiego rodzaju odlewy z własnych i nadsyłanych modeli.

L. ŁAZARSKI i S-ka

Poznań

ul. Zwierzyniecka 8. — Telefon 61-75

4177

Części zapasowe

maszyn żniwnych i rolniczych

oraz wszelkie wyroby firmy P. D. Rasspe Söhne, Solingen.

SKŁADNICA
rozmaitych części do kosiarek, żniwiarek i wiązarek wszelkich systemów.
Siewników Westfalja — Siewników rzedowych — Opełaczy różnych systemów — Kultywatorów — Grabi konnych i przetrząsaczy — Bijaki i lisztwy do młóckarń parowych. — Łożyska kulkowe i rolkowe — Sprężyny — Nity — Śruby — Wszelkie piły dla rolnictwa i przemysłu — Lemiesze i odkładnie. 3860
Windy — Lewarki — Noże do sieczkarń — Klucze do muterek wszelkich profilów.

Zastępstwo główne na Wielkop. i Pomorze samochodów i części do nich
słynnej francuskiej fabryki „Mathis."

Zapotrzebowanie maszyn i narzędzi rolniczych na Górnym Śląsku.

Od pewnego czasu notuje się na G. Śląsku bardzo ożywione zapotrzebowanie na maszyny i narzędzia rolnicze, co jest objawem stwierdzającym stałą poprawę w górnośląskiem gospodarstwie rolnem.

Niestety, duże zapotrzebowanie narzędzi rolniczych nie jest całkowicie zaspakajane, a to z tych powodów, że nasze fabryki krajowe prawie całkowicie wyprzedały swą produkcję i zapasy. Dziś trzeba czekać po kilka tygodni i dłużej na wykonanie przez fabryki zamówionych narzędzi. Dużem zapotrzebowaniem cieszą się narzędzia związane z warzywnictwem, które robi tu specjalnie znaczne postępy.

Ceny maszyn i narzędzi rolniczych.

Podajemy obowiązujące obecnie ceny najważniejszych maszyn i narzędzi rolniczych, wyrabianych przez fabryki, należące do Zjednoczenia Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych S. A.

Narzędzia do uprawy roli, wytwarzane przez fabryki: „Jan Zawadzki i Sp." w Warszawie i Zakł. Przem. „Bliżyn" w Bliżynie. Pługi jednoskibowe bezkolesne „Gospodarz", zależnie od typu 27 do 46 zł, bezkoleśne z krojem: Orzeł 5 B. — 46 zł, szwedzkie zal. od typu — 77—88 zł. Pługi jednoskibowe koleśne: „Samoor" 110 zł. „Kulturalny" zależnie od typu 93—160 zł, dwuskibowe „Mazur" zal. od typu 130—231 zł, czteroskibowe trzechkoleśne „Mazur" 220 zł, kultywatory sprężynowe 88—180 zł, brony sprężynowe „Osborne" na rurach 46—82,50 zł, brony zygzak 54 do 144,50 zł, posiewne 32—92 zł.

Maszyny do omłotu i czyszczenia zboża, wytwarzane przez fabrykę „Wacław Moritz" w Lublinie: Maneże: dzwonowy 1-konny Dl. — 396 zł; krzyżowy na żeliwnym spodzie 2-konny 467,50, 2—4-konny — 594 zł; ochronny na żelaznych belkach 1-konny — 396, 2-konny — 478,50, 4-konny — 693 zł; nowy ochronny na jednolitej żelaznej belce 1-konny — 396, 2-konny 478,50 3—4-konny 594; nowy otwarty na jednolitej żelaznej belce 2-konny 478,50, 3—4-konny 600. Maneże szybkoobrotowe: dzwonowy 2-konny — 473, 2—4-kon. — 550; pałąkowy kujawski 2-konny — 638, 4-konny — 760; takiż pomorski 2-konny — 660, 4-konny — 792. Pałąkowy Lubelski z przystawką pasową i kołem pas. — 1 650, takiż na 4 kołach 2 035.

Młocarnie: sztyftowe ręczno - maneżowe czterotrybowe: 423,50—522,50, sztyftowe maneżowe dwutrybowe — 430—489,50, sztyftowe pasowe 341—396, sztyftowe trybowo - pasowe — 544,50—616; sztyftowo - pasowe z wytrząsaczem i podsiewaczem — pasowe 880—968, takiż trybowe 951,50—1 039,50. Młocarnie szerokomłotne 902—968, cepowe — 484 do 539,50.

Sieczkarnie, wytwarzane przez fabrykę „Sierpczanka" w Sierpcu: a) toporowe: ręczne (2½ do 6 korcy na godz.) 132—148,50 zł, ręczno - konne (8—35 korcy) 220—490 zł, konno - parowe (40—70 korcy) 594 zł. Młockarnie bębnowe: ręczne (4—8,5 korcy na g.) 143—209 zł ręczno - konne (12—25 korcy) 210—330 zł, konne (10—30 korcy) 341—363 zł.

PRZY WSZELKICH KORESPONDENCJACH PROSIMY POWOŁYWAĆ SIĘ NA „RYNEK METALOWY I MASZYNOWY"

ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIĄ.

Kontrola wysyłkowa.

Fala, która opuszcza antenę musi wielu warunkom odpowiadać, ażeby dźwięki opuszczające nagłośnik były całkowicie czyste. Nie wystarczy tu odpowiednia długość fali, jak również dostateczna jej energja, ważniejszem będzie wykończona modulacja t. zn. odpowiednia frekwencja tonowa energji. Objętych tem jest nadto wiele nowych słów i pojęć, które w artykule niniejszem znajdą swoje wyjaśnienie.

Odbiorca, który często stwierdza przeszkody wynikłe przez obce stacje wysyłkowe, chętnie zapozna się z temi trudnościami, jakie codziennie pokonywać musi technik stacji wysyłkowej i jak wiele środków pomocniczych stworzyć on sobie musiał w celu przeprowadzenia należytej kontroli swojej stacji.

Pierwszym warunkiem koniecznym dzisiaj jest precyzyjne utrzymanie długości fali. Europejskie stacje wysyłkowe są tak blisko siebie położone, że nieuniknione są wzajemne wpływy szkodliwe, jeżeli jakaś stacja wysyłkowa tylko o ułamek proc. różniłaby się w długości używanej fali wysyłkowej. Zwykłe zatem sposoby mierzenia długości fali są z tego powodu niewystarczaj., ponieważ nie dają możności wymiaru tak niewielkich różnic. Tylko z pomocą kryształow. mierników długości fal, da się dokładna długość fali wysyłkowej utrzymać, tak dokładnie, ażeby nie następowały zmiany. Uwalnia się w tęn sposób eter od tonów dodatkowych, sprawiających znane szmery, które się często słyszy, nastawiając odbiornik na stację, do której pobliska stacja zbliżona jest pod względem długości fali.

Kryształowy miernik długości fal zbudowany jest na zasadzie piezo-elektryczności, odkrytej przez prof. Curie w roku 1880, a która przez wiele dziesiątków lat nie znajdowała zastosowania. Dopiero Cady odkrył w roku 1922, że można kryształy kwarcu, oznaczonej wielkości, prądem o wysokiej frekwencji wprowadzić w mechaniczne drgania o równej frekwencji, jeżeli fale elektryczne posiadają pewną zupełnie określoną frekwencję, fala zatem ściśle oznaczoną długość posiada. Z tego względu kryształ taki posiada własności najprecyzyjniejszego miernika długości fal, jaki sobie można wogóle wyobrazić. Stosowanie go umożliwiło dopiero jednak odkrycie Giebe'go i Scheibe'go, którzy skonstruowali rezonatory kwarcowe, w których kryształy kwarcu w wypadku rezonancji poczynają świecić, przez co stan rezonancji daje się w prosty sposób zauważyć względnie spostrzec i zaobserwować.

Tego rodzaju kwarcowe rezonatory nastrojone na pewną długość fali, świecą, jeżeli stacja wysyłkowa, w której polu znajduje się rezonator, nastrojona jest na tę samą długość fali, a gasną wrazie, gdy fala różni się chociaż o ½ tysięcznej.

Poza rezonatorem kwarcowym, posługuje się technik stacyjny wzmacniaczem mikrofonowym i miernikiem siły napięcia fali wysyłanej. Jeżeli wszystkie instrumenty kontrolne są fachowo obsługiwane i należycie przez to wyzyskane, wtedy zapewniona być może dopiero należyta wysyłka fal stacji nadawczej.

Radjo na Wystawie w Poznaniu.

Każda, choćby najmniejsza restauracja, uprzyjemnia swoim gościom pobyt w lokalu muzyką w godzinach wieczornych.

Wydatek na ten cel stanowi w budżecie przedsiębiorstw pozycję bardzo poważną, częstokroć nieproporcjonalnie wysoką w stosunku do ogólnych kosztów handlowych, wszelka zaś oszczędność w tym kierunku odbija się ujemnie na wartości zespołu muzycznego, a co za tem idzie, produkcyj muzycznych.

Na fakt ten powinny zwrócić uwagę firmy radjotechniczne, które mogą wśród restauracyj, zwłaszcza mniejszych i prowincjonalnych znaleźć licznych odbiorców.

Z tego względu Zarząd pierwszej w Polsce Wystawy przemysłu hotelowego, restauracyjnego i cukierniczego w Poznaniu, postanowił utworzyć na tej wystawie specjalny dział radjowy, przeznaczając na ten cel jeden z większych pawilonów.

W związku z Wystawą odbędzie się w Poznaniu powszechny zjazd właścicieli restauracyj i hoteli w Polsce, co zapewnia firmom radjotechnicznym możność przeprowadzenia szerokiej propagandy na rzecz radjo wśród uczestników zjazdu.

Otwarcie Wystawy w Poznaniu nastąpi dnia 24-go września, trwać zaś ona będzie do dnia 9-go października.

Wszelkich informacyj udziela Miejski Urząd Targu Poznańskiego w Poznaniu.

Temposkop.

Któremu z odbiorców nie wydało się uciążliwem wyłączanie aparatu na pauzy, pomiędzy poszczególnemi „numerami“ programów radjowych i próbowanie następnie czy pauza już minęła? Dla wielu też będzie ułatwieniem i ulgą, wynalazek „temposkopu“, który automatycznie włącza aparat odbiorczy po ukończonej pauzie. Szczególnie przy odbiorach z nagłośnikami użycie temposkopu jest bardzo dogodne.

Jeżeli naprzykład po skończeniu programu muzycznego speaker zapowiada 10 minut pauzy nastawia się równocześnie, wyłączając odbiornik, temposkop na 10 minut. W górnem okienku aparatu znajduje się podziałka od 1—20 minut. Kręcąc odpowiednim guziczkiem, przesuwamy tak długo skalą, dopóki nie ujrzymy cyfry 10. Równocześnie włącza się przyrząd zegarowy dokładnie 10 minut idący. Guzik służący do przesuwania skali (1—20 min.) minutowej cofa się w swoim obrocie z biegiem czasu z chwilą zaś, gdy osięga z powrotem 1. temposkop samoczynnie włącza aparat odbiorczy.

Temposkop może służyć równocześnie do włączania i wyłączania aparatu odbiorczego nawet z drugiego pokoju, przezco zbyteczne jest specjalne chodzenie do aparatu odbiorczego w tych celach. Temposkop włącza się pomiędzy biegunem ujemnym baterji i biegunem ujemnym aparatu odbiorczego.

Próby urządzane z temposkopem wykazały jego doskonałą precyzyjną działalność. Wyrabia je fabryka radjotelefonów i radjoaparatów „Ideal“ w Berlinie. *i. S.*

Chronometer dla muzyki i filmu.

Celem rozwiązania trudnego problemu równomiernego przesuwania się filmu do taktu muzyki przy obrazach z tańcami, marszami i t. p. zbudował Karol Robert Blum, specjalny chronometer. Filmowy projektor połączony jest kablem elektrycznym z chronometrem. Kapelmistrz może teraz przez prostą manipulację aparatem regulować w ten sposób bieg filmu, ażeby poszczególne fazy obrazu filmowego ściśle były dobrane do rytmu muzyki ilustrowanej na filmie.

Próby z chronometrem przeprowadzone w kinoteatrze „Urania“ w Berlinie wykazały doskonałą skuteczność stosowania nowego aparatu dla celów doskonałego podkładu muzyki pod treść filmowego obrazu tańców, marszów i t. p.

Gramofony z wstążką filmową.

Z Francji przychodzi nowy rodzaj gramofonu, przy którym w miejsce płyty, zastosowano film. Inicjatorem tego wynalazku jest F. Morton Johnson z fonetycznego instytutu w Paryżu. Filmy gramofonowe posiadają tę wyższość nad płytami, że wymagają małej przestrzeni na ich przechowanie, nadto, iż koszty ich sporządzenia są mniejsze, jak przy płytach. Program muzyczny jednej płyty gramofonowej może się zmieścić na jednym metrze filmu.

Jako o wiele poręczniejsza forma, film gramofonowy wyprze wkrótce droższe ebonitowe płyty gramofonowe.

Z rynku radjowego

Ceny najważniejszych artykułów radjowych, notowane przez firmę Natawis w Warszawie. Warunki sprzedaży: 25—30% natychmiast gotówką, reszta na weksle do 3 miesięcy. Ceny rozumieją się loco skład bez opakowania. Podatek w wysokości 20% dolicza się do następujących artykułów pochodzenia zagranicznego: kondensatory obrotowe, transformatory małej częstotliwości, detektory, głośniki, lampy katodowe i warjometry.

Anteny: pokojowa spiralna 2,75, ramowa składana 170, składana lekka 65, linka antenowa fosforo - bronz. 7×7×0,15 mm. — 0,13 zł, 7×13×0,15 mm. — 0,26 zł, miedziana 7×7×0,15 mm. — 0,11 zł.

Akumulatory ołowiane 2 woltowe: 12 amp. godz. — 15 zł, 24 a. g. — 22 zł, 36 a. g. — 28 zł, 4-woltowe 12 ag. — 37 zł, 24 ag. — 53 zł, 36 a. g. 67 zł, 6-woltowe 24 a. g. — 77 zł, 36 a. g. — 95 zł.

Słuchawki: Natawis — 20 zł, Sterling — 32, Telefunken — 35, Niebieski Punkt 30, Polmet 25, Ericsson 28, Tungsram 23.

Głośniki Amplion zależnie od typu 145—820 zł, Sterlinga zal. od typu 80—220, Radiovox 135, Philips 260, Polonus z tubą blaszaną 130, drewnianą 155, Brown zależnie od typu 115—465.

Prostowniki: transformator Hydra — 85, prostownik lampowy Koertinga 115, anodowy Koerting na prąd zmienny 400, stały 350, anodowy Philipsa na prąd zmienny 240, stały 195.

Cewki samoindukcyjne od 25—1 000 zwoi — 2,25—8,00 zł, Ledionowe 15—250 zwoi — 2,00—4,70 zł.

Detektory: NSF — 6,50, Wabo — 2,20, Czerwona Gwiazda z kryształem — 18, niebieski punkt z kryształem — 17, Seleetit z kryształem 9.

Kryształy: galena 0,50, Carborundum 0,90, Natawit 1,80, Sylverex 2,30, Neutron 2,50, Syntetyczny 1 zł.

Lampy katodowe: PTR zależnie od typu 15—30 zł, Echo 12—20 zł, Tungsram 13,50—24,30, Philips normalne 7—9, oszczędnościowe 16 do 32, dwusiatkowe 23,40—26 zł.

Cen innych materjałów radjowych nie podajemy ze względu na zbytnią rozmaitość gatunków i rodzajów.

Surowce: Trolit w płytach — gładki 13 zł kilo, mora 14,5 zł. Mika surowa w kawałkach: 3×4 cm. — 0,52, 6×9 — 1,05, 12×14 — 2,62.

Towarzystwo Akcyjne

Zakładów Elektrotechnicznych

Inż. Kazimierz Patzer

Warszawa, Aleje Jerozolimskie 9.

Telefony 59-46 i 59-26 93-18

Adres telegraficzny: KAPATZER, Warszawa.

Rok założenia 1903

Fabryka rurek izolacyjnych i artykułów elektrotechnicznych

Wszelkie instalacje elektryczne

Duże składy materjałów elektrycznych oraz motorów

Skład fabryczny szczotek do motorów i dynamomaszyn **The Morgan Crucible C-ny., Ltd., Londyn.**

4306

ZJEDNOCZONE PRZEDSIĘBIORSTWA ELEKTRYCZNE

INŻ. K. GAERTIG i SP. T. Z O. P.

Poznań Pocztowa 26

BUDOWA KOLEKTORÓW

NAWIJANIE PRĄDNIC i MOTORÓW ORAZ REPERACJA WSZELKICH APARATÓW LEKARSKICH I DENTYSTYCZNYCH.

Warsztaty Elektro - Mechaniczne

Poznań, Łazarska 11.

4500

Krajowa wytwórnia RADJO-APARATÓW

Salon-Radjo-Kultura Sp. z o. o.

Warszawa, Bielańska 22. Tel. 404-39.

Wytwórnia radjo aparatów, prowadzona przez inżynierów fachowców. Wyspecjalizowana w masowej produkcji radjo aparatów, poleca stale ostatnie nowości Radjotechniki, aparaty różnych typów, od detektorowych do 8-lampowych z doskonałym odbiorem całej Europy, w skrzynkach mahoniowych własnego typu (żaluzjowe).

Na dogodnych warunkach! Ceny konkurencyjne!

Sprzedaż hurtowa i detaliczna. 4639

Porady fachowe techniczne bezpłatnie.

Przeróbka starych aparatów ne nowoczesne układy Neutrodynowe

Odznaczeni we Lwowie 1926 r. MEDALEM ZŁOTYM na Ogólno-Polskiej Wystawie Budowlanej.

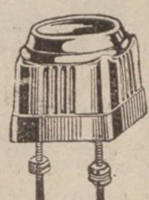
Inż. ST. CISZEWSKI i S-ka

Sp. z o. p.

FABRYKA ARTYKUŁÓW ELEKTROTECHNICZNYCH
BYDGOSZCZ, UL. SOBIESKIEGO 10a

— 2979 —

poleca ze składu:

Korki bezpiecz. Ed. — **Patrony** bezpieczn. D-II. — **Wtyczki** porcelanowe — **Paseczki** (Lamelki) topik. — **Bezpieczniki** tabl. i uniw. — **Śruby** stykowe — **Rozczepki** d/rurki, kuhlo. — **Wtyczkowe** gniazda porcelanowe — **Wieszarki** izol. 10 mm 1/4", 3/8". — **Główki** bezpiecznikowe G-II, **Końcówki** kablowe i wiele innych.

Sprzedaż hurtowa ◆ Wyrób własny krajowy ◆ Ceny konkurencyjne

3982

Z życia placówek przemysłowo-handlowych.

„TEKTURA", FABRYKA PAPY I WYROBÓW TECHN. FR. LESIŃSKI, KROTOSZYN (Wlkp.).

Wiele jeszcze mamy przyrządów, aparatów, które wyrabiane zagranicą serjami i masowo są tańszemi i dlatego importujemy je w ilościach znaczniejszych. W rozwoju uprzemysłowienia kraju naszego z zadowoleniem stwierdzić możemy, że powoli i my wkraczać pragniemy w dziedzinę wytwórczości specjalizowanej. Do artykułów takich zaliczamy m. i. również „Conservol", najlepszy płynny środek do konserwacji pasów zapędowych. Używanie bowiem „Conservol'u" utrzymuje pasy na kilka lat zupełnie jak nowe i zapobiega ślizganiu i niszczeniu się takowych oraz powiększa siłę zapędową. Dlatego radzimy w przyszłości korzystać stale z omawianego preparatu, który nota bene jest o 100—300 procent tańszy od podobnych fabrykatów zagranicznych. —p—

STEFAN PEŁCZYŃSKI, POZNAŃ, DWORZEC TOWAROWY

należy do młodych placówek przemysłu polskiego, wykazujących nadzwyczaj szybki i chlubny wprost rozwój: Firma ta dostarcza cement portlandzki, wapno palone hydr. i nawozowe, gips, trzcinę, kredę oraz wszekie inne materjały budowlane, tak hurtownie, jak i detalicznie po cenach nader konkurencyjnych. Ponieważ dostarczane materjały są pierwszorzędnej jakości i w niczem nie ustępują podobnym wyrobom zagranicznym, firma Stefan Pełczyński zyskała pełne zaufanie i poparcie odpowiednich sfer handlowo - przemysłowych oraz szerokich kół swej klienteli. Interesowanym sferom kupiectwa polecamy omawianą firmę zasłużonemu poparciu. —p—

TRWAŁY A TANI DACH.

W każdym budynku jedną z najważniejszych i najgłówniejszych części jego stanowi dach. W życiu powszedniem na to nie wiele zwraca się uwagi, a czasami zupełnie ignoruje. Tymczasem dobry i trwały dach zabezpiecza budynek od szkód wyrządzonych mu przez opady atmosferyczne i jest podstawą jego długotrwałości.

W miarę postępu cywilizacji wytwarza się co raz to nowe materjały do krycia dachów, które wypierają już dziś mało używane gonty drewniane i słomę.

I tak jednym z tych materjałów, który znalazł już szerokie zastosowanie, jest specjalna asfaltowa papa dachowa pod prawnie zastrzeżoną marką ochronną „KORIOLIT".

„KORIOLIT", jako pokrycie dachowe, jest nadzwyczaj ekonomiczny, ponieważ nie wymaga przez szereg lat żadnej konserwacji względnie smołowania. Sposób fabrykacji i chemiczne właściwości składników czynią „KORIOLIT" materjałem bezwarunkowo nieprzemakalnym i na burze, mrozy i upały odpornym. „KORIOLIT" jest oddawna wypróbowanym, dwukrotnie impregnowanym materjałem, wyrabianym z filcu wełnianego, przesiąkniętego odporną, nieprzemakalną kompozycją asfaltową, i powleczonym z obu stron elastyczną kompozycją kauczukową. Powłoka ta tworzy szczelne warstwy ochronne, które dają „KORIOLIT'owi" właściwości skóry, dzięki którym „KORIOLIT" pod działaniem powietrza i zmian atmosferycznych nie wysycha, lecz pozostaje zawsze elastycznym. Dla budynków, krytych „KORIOLIT'em", towarzystwa asekuracyjne stosują taką samą taryfę, jak dla wszystkich innych ogniotrwałych, t. zw. „twardych pokryć dachowych".

„KORIOLIT" można nabyć w firmie „Materjał Budowlany", Tow. Akc.", której centrala mieści się w Poznaniu przy ul. Sew. Mielżyńskiego 23 i która posiada oddział w Toruniu przy ul. Żeglarskiej 27 i biuro sprzedaży w Grudziądzu przy ul. Ogrodowej 23.

ŁAZOWSKIE ZAKŁADY CERAMICZNE, ŁAZY, STAR. ZAWIERCIAŃSKIE.

Wśród polskiego przemysłu ceramicznego poważne miejsce zajmują Łazowskie Zakłady Ceramiczne, Łazy, Star. Zawierciańskie, Woj. Kieleckie.

Położone w okręgu o najlepszej glinie ogniotrwałej w Polsce, zapewniają temsamem wyrobom swym wysoką jakość. Łazowskie Zakłady Ceramiczne produkują cegłę fasonową, szamotową, tudzież płyty piekarskie i zaprawy szamotowe. Dzięki umiejętnemu kierownictwu i sprawności produkcyjnej Zakłady dostarczają doborowe gatunki wyrobów szamotowych.

Specjalnie wielkiem uznaniem wśród sfer przemysłowych cieszą się cegły kanałowe dla stalowni, których wymienione Zakłady fabrykują w rozmaitych rozmiarach. Oprócz tych gatunków Łazowskie Zakłady wyrabiają cegły fasonowe i sklepieniowe.

Wsoki poziom produkcji, umiejętne kierownictwo i jak najdalej posunięta troska o zadowolenie klientów z dostaw, pozwalają nam Łazowskie Zakłady Ceramiczne polecić naszym hutom, odlewniom, fabrykom i przemysłowcom. —l—

ANTON ADLER, FABRYKA MASZYN, NIEDERGRUND B. WARNSDORF.

Firma Antoni Adler, fabryka maszyn w Niedergrund kolo Warnsdorf wystawia swoje znane i cenne maszyny cukiernicze na obecnych Targach Wschodnich w Hali Maszyn (Stoisko nr. 1096). Jako nowość zwraca na siebie uwagę bezgurtowa „Ripfelrollmaszyna", chroniona nota bene patentem polskim nr. 13.950, którą zainteresowanym demonstruje się codziennie w ruchu. Maszyna jest nieskończenie trwała, bajecznie sprawną i wyrabia 3.000—3.500 rypfli na godzinę.

Wszystkie inne wystawione maszyny, jak do bicia śmietany, trójwalcówki, ugniatarki itd., zostały odpowiednio przerobione i precyzyjnie opracowane, tak, że już z samego wyglądu ich uderza widza solidność firmy. Dlatego pożądanem jest, ażeby wszyscy pp. piekarze, cukiernicy, fabrykanci czekolady oraz farb doskonale zapoznali się z niedoścignionemi wyrobami firmy Adler, która na każdorazowe życzenie wysyła odpowiednie prospekty i cenniki. —p—

WARSZAWSKA FABRYKA MASZYN WINDOWYCH „SIŁA". WARSZAWA, CHŁODNA 5

założoną została w roku 1894 i zajmuje się specjalnie produkcją wszelkiego rodzaju dźwigów towarowych. Jest ona jedyną fabryką w kraju, wyrabiającą wciągi śrubowe (flaszencugi), które zmuszeni byliśmy dotychczas sprowadzać z Niemiec. W dziale dźwigarek ściennych fabryka wprowadziła obecnie nowy udoskonalony typ dźwigarki z przekładnią trybową, gdzie podnoszenie odbywa się zapomocą obracania korby na prawo, opuszczanie zaś przez lekki nacisk na korbę wstecz (w lewo); opuszczanie odbywa się więc z równomierną, samoczynnie regulującą się szybkością, a zatrzymanie ciężaru jedynie przez wypuszczenie korby z ręki, na co Szan. Czytelnikom zwracamy specjalną uwagę. Dźwigarki takie buduje „Siła" na 250 i 600 kg. Zwrócić tu należy również uwagę na nowy typ podnośnika do ładowania na samochodach beczek, skrzyń itp. do siły nośnej 750 kg. Podnośnik ten, niedawno wypuszczony na rynek, już w pierwszych dniach zyskał sobie duże uznanie, na co zresztą w zupełności, zasługuje.

Część wyrobów swoich omawiana placówka warszawska wystawia na Targach Wschodnich w Pawilonie Centralnym nr. 1019. —p—

FABRYKA MASZYN I KAMIENI MŁYŃSKICH G. KULIK W LUBLINIE, UL. WESOŁA 20.

Dużą uwagę na obecnych Targach Wschodnich zwracają na siebie eksponaty wyżej wymienionej firmy, znajdujące się w Pawilonie Centralnym, Stoisko nr. 1010. Jak wiadomo, cała produkcja tej pożytecznej placówki polskiej przeznaczona jest dla przemysłu młynarskiego. Firma egzystuje od r. 1912 i z biegiem czasu przekształciła się w potężny zakład przemysłowy, zatrudniający obecnie ni mniej, ni więcej, jak 80 robotników. Fabryka wyrabia wszelkie maszyny młynarskie, jak mlewniki walcowe, aspiratory, łuszczarki szmerglowe, szczotkarki, kamienie sztuczne i t.d., przyczem dostarcza równocześnie wszelkie maszyny młyńskie, nie wyrabiane w kraju, a mające zastosowanie w młynarstwie.

Podstawą produkcji i, że się tak wyrazimy, chlubą fabryki G. Kulik, jest wyrób perlaków automatycznych „Mars", w wyrobie których firma doszła do takiej doskonałości, że nie ma równych sobie fabrykatów w kraju i znacznie przewyższa identyczne wyroby zagraniczne.

Jeżeli chodzi o zbyt, to tanie ceny, dobre warunki regulacji oraz towar pierwszorzędny są podstawowym spiritus movens firmy, do czego kierownictwo, zresztą, dokłada wiele starań, zdobywając coraz to szersze kręgi zadowolonych odbiorców.

Oprócz własnej składnicy w Lublinie przy ul. Zamojskiej nr. 18 oraz biura sprzedaży maszyn w Wilnie przy ul. Mickiewicza nr. 9, znajdują się również przedstawicielstwa fabryki G. Kulik: w Warszawie, Lwowie, Krakowie, Rzeszowie, Kołomyji, Stanisławowie, Piotrkowie Trybunalskim, Łodzi, Radomiu, Kielcach, Kowlu i Chełmie. (p)

Przetargi — Submisje — Licytacje

Przetarg ofertowy.

Dyrekcja Powszechnej Wystawy Krajowej w r. 1929 w Poznaniu zamierza wydać w drodze przetargu publicznego wykonanie robót ziemnych, murarskich, betonowych i ciesielskich przy budowie pawilonu wystawowego dla Targów Poznańskich przy ul. Głogowskiej.

Oferty należy oddawać w zapieczętowanych kopertach z napisem „Oferta na roboty przy budowie pawilonu wystawowego A. (ziemne, murarskie, betonowe i ciesielskie) do godz. 12 dnia 12 września 1927 w sali posiedzeń Dyrekcji P. W. K. w Poznaniu przy ul. Grunwaldzkiej 22. Otwarcie ofert nastąpi punktualnie o godz. 12 minut 15.

Wzory ofert wydaje się za opłatą 7 zł w pokoju nr. 12 wymienionego lokalu Dyrekcji P. W. K. Szczegółowe warunki, rysunki itd. wyłożone są do wglądu od godz. 9—11 w tymże samym pokoju, gdzie też udzielone będą wszelkie potrzebne wyjaśnienia.

Dyrekcja P. W. K. zastrzega sobie prawo swobodnego wyboru oferenta, podziału prac pomiędzy kilku oferentów względnie nieuwzględnienia żadnej oferty.

Dyrekcja Powszechnej Wystawy Krajowej w r. 1929.
Poznań, ul. Grunwaldzka nr. 22.

Towarzystwo Meljoracji Obry w Poznaniu, Plac Bernardyński 4, ogłasza

przetarg publiczny
na rozbudowę kanału Mosińskiego.

Oferty w zapieczętowanych kopertach z odnośnym napisem należy złożyć w biurze Dyrekcji Towarzystwa Meljoracji Obry najpóźniej do dnia 15 września rb. godziny 15. W biurze Towarzystwa otrzymać można za opłatą 3 zł za egzemplarz podkładki submisyjne na których wyłącznie należy wnosić oferty.

Oryginalny projekt rozbudowy kanału mosińskiego będzie oferentom przedłożony do wglądu w Państwowym Urzędzie Budownictwa Meljoracyjnego w Poznaniu, ul. Matejki 53, gdzie można także zasięgnąć bliższych informacyj.

J. Żółtowski, dyrektor.

---

8 Okręgowe Szefostwo Budownictwa w Toruniu ogłasza na dzień 16 września rb. o godz. 10-tej

nieograniczony przetarg

na los I — założenie centralnego ogrzewania
„ los II — założenie wodociągów i kanalizacji

przy dokończeniu dwóch budynków koszarowych dla 4 Pułku Lotniczego w Toruniu.

Warunki przetargowe zostały ogłoszone w Polsce Zbrojnej dnia 24. 8. nr. 230 i Monitorze Polskim dnia 26. 8. nr. 194 oraz są wywieszone na tablicach ogłoszeń 1 Okr. Szef. Budownictwa w Warszawie, 7 Okr. Szef. Budown. w Poznaniu, 8 Okr. Szef. Budown. w Toruniu, magistratów miast: Torunia, Bydgoszczy, Grudziądza i Poznania.

Kaucja na los I-y wynosi 3.000 zł, na los II-gi — 1.500 zł.

8 Okręgowe Szefostwo Budownictwa.

Ogłoszenie przetargu ofertowego

na dostawę 200 (dwustu) sztuk żeliwnych nakryw kratowych na studzienki ściekowe dla kanalizacji miasta Sosnowca.

Celem oddania do wykonania wyżej wymienionych nakryw kratowych na studzienki ściekowe wzywa się zainteresowane firmy hutnicze do złożenia ofert na podstawie ustalonego rysunku i warunków wykonania i dostawy, które można otrzymać w biurze Towarzystwa Ulen et Company w Sosnowcu, ul. Teatralna 2.

Termin złożenia ofert w zamkniętych kopertach ustala się na dzień 12 września 1927 r. o godz. 12 w południe, poczem nastąpi otwarcie ofert.

Oferty wniesione po terminie nie będą rozpatrywane. — Zastrzega się prawo dowolnego wyboru oferenta.

W Sosnowcu, 31 sierpnia 1927 r.

Za Towarzystwo Ulen et Co w Sosnowcu
(—) Dyrektor R. W. Knapp.

Budowa Katedry w Katowicach.

Przetarg na roboty żelbetonowe

rozpisuje się z terminem wnoszenia ofert do dnia 19 września 1927 roku. — Obliczenia, plany, podkłady ofertowe w biurze kierownictwa od godziny 10—12-tej.

Techn. Kierownictwo Budowy Katedry Śląskiej,
Katowice, ul. Powstańców; tel. 681.

Ponowny przetarg publiczny.

Magistrat miasta Rawicza wyda w drodze publicznego przetargu wykonanie robót ciesielskich z dostawą materjałów, dla budowy domu szkolnego Korpusu Kadetów nr. 3.

Oferty należy złożyć w Magistracie na ręce burmistrza do dnia 14 września rb. do godziny 11 w zapieczętowanych kopertach z napisem: Oferta na roboty ciesielskie z dostawą materjałów.

Wzór ofert wydaje się za zapłatą 10.— zł w tutejszym magistracie, pokój nr. 9. Tamże wyłożone sa szczegółowe warunki i plany do przejrzenia w godzinach urzedowych.

Rawicz, dnia 1 września 1927 r.

Magistrat
(—) Czyszewski, burmistrz.

Przetarg.

Urząd Wojewódzki Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych w Krakowie ogłasza niniejszem publiczny przetarg ofertowy **na dostawę okien do budowy gmachu Sądu Okr. w Tarnowie.**

Plany, budowy, rysunki i modele okien oraz szczegółowe warunki ofertowe przeglądać można w biurze Kierownictwa na placu budowy w Tarnowie, ul. św. Marcina, gdzie można nabyć formularze ofertowe za zwrotem kosztów ich sporządzenia.

Otwarcie ofert nastąpi w dniu 15. 9. rb. o godz. 11-tej.

Za wojewodę:
Inż. Henryk Dudek,
Dyrektor Okr. Dyr. Rob. Publ.

Przetarg ofertowy
na przeprowadzenie oświetlenia elektrycznego.

Celem oddania w przedsiębiorstwo sieci rozdzielczej i zasilającej oświetlenia publicznego w mieście Rohatynie — Magistrat m. Rohatyna rozpisuje przetarg ofertowy.

Oferty wraz z kosztorysem i warunków płatności należy wnosić do Magistratu m. Rohatyna najdalej do dnia 10-go września 1927.

Plany są do przejrzenia w Magistracie.

Rohatyn, dnia 23 sierpnia 1927.

Fr. Kościówko, burmistrz m. Rohatyna.

Przetarg.

Niniejszem ogłasza się przetarg na **budowę drewnianej szopy - składnicy.**

Blankiety ofert i rysunek są do nabycia w Dyr. Kan. i Wodoc., Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 38, pokój 13, I piętro.

Oferty należy złożyć w zamkniętych kopertach z odpowiednim napisem do czwartku 8 września rb. godziny 12 w Rejestraturze wymienionego urzędu, pokój 15. W wyznaczonym czasie nastąpi otwarcie ofert.

Magistrat zastrzega sobie prawo wolnego wyboru pomiędzy oferentami.

(—) **Tubielewicz,** decernent.

Ogłoszenie.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Wilnie ogłasza na dzień 9 września 1927 r. przetarg ofertowy na zakup 40.000 sztuk zasłon odśnieżnych.

Szczegóły w Wydziale Zasobów Dyrekcji K. P. w Wilnie, ul. Słowackiego nr. 2.

Dyrekcja K. P. w Wilnie.

Sprzeda się niewielką lecz kompletnie urządzoną 4636

fabrykę wyrobów drzewnych

w wojew. Poznańskiem. Budynki murowane. Prócz szeregu maszyn do obróbki drzewa są na miejscu dwa kotły parowe o pow. ogrz. 18 m² i 25 m², silnik parowy około 35 HP i elektryczny, oraz pompy syst. Worthington Duplex i t. p. Maszyny mogą być sprzedane osobno. Szczegół w **Tow. Kredytowem Przemysłu Polskiego, Warszawa, Jasna 1.** codz. od g. 10-2.

PRASA

do wyrobu cegły z walcami i dren z ucinaczami do cegły i dachówki, jeszcze w ruchu, oraz **śrótownik** na walcach korzystnie na sprzedaż.

Cegielnia Parowa Łabiszyn. 4733

Kocioł parowy „Xydo“

11 m. kw. 4 Atm. kompletny mało używany z urządzeniem na niskie ciśnienie 1/2 Atm. oraz 2 kotły miedziane do pasteuryzowania mleka po 300 l. pojemności i miedziany aparat chłodzący sprzeda natychmiast:

4734 **„POMONA“ Przemyśl.**

Tartak z 2 gatrami i wszelkiemi innemi maszynami do tego 18 mórg roli za 50000 zł, wpłaty połowa, sprzeda:

Sokołowski, Bydgoszcz, Plac Wolności 2. 4600

Z powodu przyłączenia się do wielkich urządzeń odwodnienia sprzedam kompl. dobrze utrzymaną 4611

pompę centryfugalną

stożkowatą na dolne ciśnienie 50 cm. średnicy, zbudowaną roku 1914.

Franz Pauls naczelnik urządzeń odwodnienia, **Grenzdorf-B. b. Stutthof** W. M Gdańsk. **Telefon 21.**

KUPNA OKAZYJNE:

Lokomobile

rolnicze, przewoźne, gruntownie wyremontowane z gwarancją do natychmiastowego użytku:

1. **R. Wolf,** Magdeburg, 10 atm. ca 13,79 m² pow. ogrz. 12 KM. nom.
2. **Badenia,** nr. 4888, 10 atm. r. 1918, ca 12 KM. nom.
3. **Dehne,** Halberstadt, nr. 1271, 8 atm., r. 1908, ca 12—14 KM. nom.
4. **Mars hall,** nr. 41175, 7 atm. r. 1904, ca 10 konna.
5. **Garreth-Smith,** nr. 4917, 7 atm. r. 1900, ca 12 konna.
6. **Marshall,** nr. 39061, 7 atm. r. 1903 ca 10-konna.
7. **Mögelin,** Poznań, nr. 465, 6 atm., r. 1904, ca 10-konna.
8. **Epple-Buxbaum,** nr. 794, 6 atm., r. 1897, ca 8-konna.
9. **R. Wolf,** nr. 989, r. 1882, 7 atm. ca 10-konna.
10. **Ramsones,** nr. 18219, 7 atm., r. 1906, ca 12 KM. nom.

Przewoźne lokomobile rolnicze bez remontu:

11. **Turner,** nr. 1016, 5 atm., r. 1882, ca 6 KM. nom.
12. **Garreth-Smith,** nr. 3597, 7 atm., r, 1897, ca 10 KM. nom.
13. **Förster,** Lincoln, nr. 1194, 5 atm., r. 1884, ca 10 KM. nom.
14. **Garreth,** Magdeburg, nr. 664, 2-cylindrowa, 4 atm., r. 1874, 15,86 m² pow. ogrzew.
15. **Robey,** Lincoln, nr. 7854, r. 1883, ca 10 KM. nom.
16. **Clayton,** Schüttleworth, nr. 20982, r. 1883. 4 atm., ca 10 KM. nom.

Lokomobile stacjonowane, wyrementowane, z gwarancją do natychmiastowego użytku:

17. **R. Wolf,** Magdeburg, nr. 3863, 7 atm., rok bud. 1892, ca 30—40 KM.
18. **Güttler & Co** nr. 279, 6,7 atm., rok bud. 1899, ca 35—45 KM.

Lokomobile stacjonowane bez remontu:

19. **Fabr. Garreth Smith,** nr. 3059, o dwóch cylindrach, 7³/₄ atm., 1894 ca 40-konna.
20. **R. Wolf,** Magdeburg, nr. 286, 6 atm., r. 1879, ca 20—30 KM.

Prasy do słomy:

21. **1 „Welgera“,** na sznurek.
22. **1 „Klinger“,** nr. 1132, na drut.
23. **„Klinger“,** nr. 1030, na drut.
24. **„Klinger“,** nr. 3577, na drut.
25. **„Badenia“,** Weinheim, na sznurek.
26. **„Welgera“,** na sznurek.

Motory:

grunt. wyremontow. z gwarancją do natychmiastow. użytku:

27. **„Ursus“,** Warszawa, stac. 7—10 KM. na ropę.
28. 2 benzynowe stacj., **„Banahet“.** 1 KM.
29. stacj. dwucyl. ropowy, **U. P. S. „Benz“** system „Diesla“, ca 50 KM. bardzo mało używany jak nowy.
30. stacj. gazowy, jednocyl. **Moritz Hille,** Drezno, nr. 7453 ca 20 KM.
31. przewoźny **Ergomobile, Bruns** Prinzenau, benzol lub naft. ca 8—10 KM
32. przewoźny **Ergomobile Kaulen,** Berlin, benzol lub naft. ca 15 KM.
33. przew.. benzol., **„Akra“,** Kyffhäuserhütte, Artern 12 KM., nr. 2308.
34. Traktor do órki **Hansa Lloyd,** 4 cyl., na naftę o sile ca 35—40. KM., konstr. ulepszona wedł. inż. Dr. T. Świeżawskiego.
35. 3 pługi motor. **„Stocka“,** 4-cyl., zdatne do pracy.
36. Traktor rop Lanza **„Bulldog“,** 12 KM., jak nowy.
37. 1 samochód cięż. **Fahrzeug Eisenach,** nr. 82309. nr. mot. 83324, 10/30 PS, nośność 2—3 tonn, jak nowy, bez gum.
38. łódź motorowa, na 10—12 osób, motor 4 cyl. benzynowy z światłem acetelyn. dobrze utrzymana.

Kotły i maszyny parowe:

39. maszyna parowa, leżąca ca 8 KM. **Edward Alborn,** Hildesheim'
40. maszyna parowa leżąca **A. Schönemann & Co.,** nr. 339 r. 1900. 120 obr. ca 20 KM.
41. masz. par. leżąca **Herm. Laas & Co.** Magdeburg nr. 113 r. 1888 ca 35 KM.
42. kocioł parowy, 1-palen. **H. Moller,** Brackwerde, nr. 2777 6 atm. 12,10 m² pow. ogrz. r. 1879.
43. kocioł parowy, 1-palen. **J. Klaase,** Schöningen nr. 725, r. 1900. 6 atm. ca 25 m² pow. ogrz.
44. kocioł parowy, 2-palen. **W. Jolitz.** Frankfurt, nr. 136 pow. ogrz. 35,525 m², 6 atm. r. 1888.
45. maszyna parowa, leżąca **E. Mühlwerk** Breslau, ca 10 KM.
46. maszyna parowa, stojąca ca 5—6 KM.
47. 4 używane pompy, do mech. zapędu, o różnej działalności.
48. prasa do cegielni, fabr. czeskiej, nr. 2, 350 mm. śred. cyl. wykonanie A., 3-walcowa, (Fein-Walzwerk), z przekładnią zębatą, 470 mm. średn. walcy i 300 mm. szerok. działalność w godz. ca 800 do 1000 cegieł, prasa cegielniana tego samego fabr., nr. 1. 300 mm. średn. cylindra o działalności w g. ca 500—700 cegieł.

Młocarnie parowe i motorowe gruntownie wyremontowane:

1. Motorowa, sztyftowa **Bruns,** Prinzenau, bęben 22, z częśc. czyszczeniem.
2. mot. **Hotherr & Schrantz,** L. 15966, 28×18, czyszczeniem.
3. parowa **„Standard“,** 9, ca 58×22.
4. parowa **„Richter Reindrusch“** 5, 63×22, łoża kulkowe
5. parowa, fabr. **Floether,** Gassen Q. A. 3, 60×23, łoża kulkowe.
6. parowa **Dehne,** Halberstadt, 58×22.
7. parowa, **Marshall,** nr. 23807, 60×24, łoża kulkowe i samosmary
8. parowa **Robey,** Lincoln, żelazna rama nr. 3078 58×22, łoża kulkowe
9. parowa **Robey,** Lincoln, żelazna rama ca 58×22, łoża kulkowe przy bębnie.

NSP

Nitsche i Ska

FABRYKA MASZYN W POZNANIU 4642

ul. Kolejowa 1—3.

Filja w Warszawie, ul. Złota nr. 30.

Zapytania w sprawie krajow. źródeł dostawczych.

Na wszelkie zapytania odpowiadamy zainteresowanym firmom wprost. Nadesłane zapytania tak długo powtarzamy, aż nie zostaną załatwione. Podejmujemy to bezpłatnie a należy nam jedynie wyłożone portorja zwrócić Prosimy więc z naszego działu informacyjnego jaknajczęściej korzystać, gdyż skonstatowaliśmy, że spowodował on już niejedną poważną transakcję.

Uprasza się o podanie adresu:

Nr. 3047. firmy, mogącej dostarczyć kółka do kluczy z haczykiem i bez haczyka oraz zabezpieczniki do zamków pokojowych do wsadzenia.

Nr. 3079. fabryki w Poznaniu, która podjęłaby się fabrykacji opatentowanego etui do papierosów. Zbyt na całą Polskę, Bałkan i Rosję.

Nr. 3091. fabryki, dostarczającej maszyny do wyrobu gwoździ drewnianych do obuwia.

Nr. 3093. fabryki, dostarczającej maku, czyli mąki szklonej do wyrobu papieru szklonego.

Nr. 3103. fabryki, która wyrabia i dostarcza taczki „Tyr li" i taczki Kaiser Medaille — Hirschkörfer.

Nr. 3111. firmy polskiej, która dostarcza piłki do rżnięcia ram do oprawy obrazów.

Nr. 3116. firmy, która dostarcza kosze do owocu, ½- i 1-centnarowe oraz inne opakowania do owoców.

Nr. 3122. firmy, która dostarcza płyty miedziane, gładko szlifowane, do miedziorytów okwafortów.

Nr. 3123. firmy, która wyrabia drut i rurki bimetalowe.

Nr. 3126. firmy, dostarczającej części zapasowe do samochodów „Forda".

Nr. 3128. firmy, która dostarcza pióra różnych wielkości do zamków skrzynkowych i wpuszczanych.

Nr. 3129. wytwórni lub firmy, która dostarcza różnej wielkości haki karabinowe (karabinerhaken).

Nr. 3130. firmy, która dostarcza kółka, sprzążki i wszelkie przybory rymarskie.

Nr. 3132. firmy, która dostarcza łączniki do pasów. Wzory znajdują się w administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego".

Nr. 3137. firmy, która dostarcza pochewki do lamp kieszonkowych.

Nr. 3140. firmy, która dostarcza gwoździe szynowe.

Nr. 3052. Jaki jest adres fabryki maszyn do obróbki metali wybijającej na swych tokarniach znak „Aster".

Nr. 3050. Zapytują o tokarki precyzyjne długości 50 cm.

Nr. 3097. Uprasza się o wskazanie firm na motocykle.

Nr. 3114. Uprasza się o wskazanie firmy, któraby nadesłała katalog za zaliczką, na balkony, parkany, nagrobki i balustrady.

*

Prosimy zwrócić baczną uwagę na zapytania, które prawie codziennie do Redakcji pisma naszego nadchodzą, a które publikujemy w każdym numerze.

Z praktyki naszej wiemy, że dział ten zapytań spowodował już niejedną poważną transakcję.